

GENDER IN CRISES

ΕΚΘΕΣΗ

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

Εμπειρικά ερευνητικά δεδομένα

31 Αυγούστου 2025

Αμαλία Φραγκίσκου / Ειδική λειτουργική επιστήμονας (ΕΛΕ), Βαθμίδα
Α', ΕΚΚΕ

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

Το έργο «Έμφυλες διακρίσεις στις πολλαπλές κρίσεις» - “Gender discrimination in multiple crises” υλοποιείται από τον φορέα υποδοχής το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών και συνεργαζόμενο φορέα το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.
(Κωδικός έργου: 16260)

**ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗ
ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ**

Εμπειρικά ερευνητικά δεδομένα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
SUMMARY	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	14
1. ΔΕΙΚΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ	18
2. ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	20
3. ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΠΡΟΣΩΠΟ ΜΕ ΠΡΟΣΩΠΟ	29
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	41

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το ερευνητικό έργο με τίτλο «Έμφυλες διακρίσεις στις πολλαπλές κρίσεις - Gender Discrimination in Multiple Crises» είχε στόχο τη διερεύνηση των επιπτώσεων των σύγχρονων πολλαπλών κρίσεων (οικονομικής, υγειονομικής και ενεργειακής) στις γυναίκες. Τα θεματικά πεδία στα οποία διερευνήθηκαν τα παραπάνω ήταν: η προστασία του περιβάλλοντος και η κλιματική αλλαγή, η οικονομική πολιτική και η οικονομική κρίση, η ισότητα των φύλων, η απασχόληση-ανεργία, η ενεργειακή κρίση, η υγειονομική κρίση και η πανδημία, η κοινωνική πρόνοια και η πολιτική, η υγεία και η κοινωνική προστασία. Το έργο διαρθρώθηκε σε τέσσερις διαφορετικές ενότητες: την ενότητα της απασχόλησης, την ενότητα της φροντίδας, την ενότητα της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών και την ενότητα της ενασχόλησης των γυναικών με την πολιτική.

Στην παρούσα έκθεση παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της διερεύνησης των ερωτώμενων γυναικών όσον αφορά την πρόσληψη της εκπροσώπησής τους από γυναίκες πολιτικούς, και συγκεκριμένα την καταγραφή των απόψεών τους για την ευαισθητοποίηση και την ευαισθησία των γυναικών πολιτικών να αναδείξουν τον αντίκτυπο των σύγχρονων πολλαπλών κρίσεων στις γυναίκες στην ελληνική κοινωνία. Στη συγκεκριμένη αυτή ενότητα, η πρόσληψη της εκπροσώπησής τους διερευνήθηκε και υπό το πρίσμα ύπαρξης ή μη αιτήματος συμμετοχής περισσότερων γυναικών στην πολιτική, κρίσης τους για την αποτελεσματικότητα των γυναικών πολιτικών, καθώς και ανάδειξης τυχόν συγκριτικών πλεονεκτημάτων της συμμετοχής γυναικών πολιτικών στα κέντρα λήψης πολιτικών αποφάσεων στην Ελλάδα.

Το πλαίσιο του προβληματισμού της ερευνητικής προσέγγισης υπαγορεύτηκε από το γεγονός ότι τόσο η ελληνική όσο και η διεθνής βιβλιογραφία δείχνουν ότι οι κρίσεις, οι οποίες έχουν διευρύνει τις έμφυλες διακρίσεις, επιφέρουν σημαντικές επιπτώσεις και σε θέματα πολιτικής συμμετοχής και εκπροσώπησης των γυναικών, ενδεχομένως όμως προσφέρουν και την ευκαιρία για την επαναφορά της ισότητας στο επίκεντρο της παγκόσμιας πολιτικής ατζέντας. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καταγράφεται ότι κατά τη διάρκεια της πανδημίας αφενός μεν σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα της «εξουσίας», αφετέρου όμως υπήρξε στασιμότητα ή οπισθοδρόμηση στις περισσότερες χώρες της ΕΕ, σε τομείς όπως η εργασία και η γνώση.

Όσον αφορά την Ελλάδα, κατά την περίοδο της μεγάλης ύφεσης αυξήθηκε η γυναικεία συμμετοχή στη Βουλή, φτάνοντας το 2015 στο υψηλότερο ποσοστό που έχει επιτευχθεί (23,3%) μέχρι σήμερα. Οι αλλαγές που επήλθαν στις πολιτικές διαδικασίες για την

αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19 (από απόσταση κοινοβουλευτική εργασία, διαδικτυακή πολιτική επικοινωνία) δεν είναι ωστόσο σαφές αν διευκόλυναν ή εμπόδισαν τη γυναικεία εκπροσώπηση.

Γενικά τα τελευταία είκοσι χρόνια παρατηρείται μια σταθερή ανοδική τάση συμμετοχής γυναικών στο Εθνικό Κοινοβούλιο αλλά, παρά την όποια πρόοδο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Ελλάδα υστερεί. Ο δείκτης ισότητας των φύλων στον τομέα της πολιτικής εξουσίας σε μια διαχρονική συγκριτική αποτύπωση μεταξύ των 27 κρατών μελών της ΕΕ δείχνει ότι η Ελλάδα εξακολουθεί να βρίσκεται μεταξύ των χωρών με τη χαμηλότερη βαθμολογία. Με βαθμολογία 100, η Σουηδία και η Φινλανδία είναι επί του παρόντος οι μόνες χώρες της ΕΕ που σκοράρουν πάνω από 90 στον δείκτη «πολιτικής ισχύος». Την τελευταία δεκαετία, ορισμένα κράτη μέλη, όπως η Γαλλία, η Αυστρία, το Βέλγιο και η Ισπανία, έχουν σημειώσει περαιτέρω πρόοδο από ένα ήδη υψηλό σημείο εκκίνησης. Άλλα κράτη μέλη, όπως η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Λιθουανία, έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο, παρόλο που η αφετηρία τους ήταν χαμηλότερη. Τα περισσότερα από αυτά, μεταξύ των οποίων και η χώρα μας (στην κατάταξη κάτω από 50 βαθμούς), δεν έχουν κάνει σημαντικά βήματα.

Ερευνητικές προσεγγίσεις του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας έχουν καταδείξει ότι στη χώρα μας εξακολουθεί να υπάρχει υποεκπροσώπηση των γυναικών, αλλά οι γυναίκες ψηφίζουν γυναίκες περισσότερο από ό,τι παλαιότερα, προσβλέποντας στη μεγαλύτερη κατανόηση των προβλημάτων τους· η δε ποσόστωση έχει συντελέσει στην αύξηση συμμετοχής γυναικών στις εκλογικές διαδικασίες.

Ένα ακόμη στοιχείο που λαμβάνεται υπόψη σχετικά με τη διερεύνηση της ενασχόλησης με την πολιτική είναι η πολιτική και θεσμική κρίση, που αποτυπώνεται διαχρονικά στα εμπειρικά δεδομένα ερευνών (Ευρωβαρόμετρο, Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα, Έρευνα Παγκόσμιων Αξιών). Οι πολλαπλές κρίσεις βιώνονται στο πλαίσιο μιας γενικότερης έλλειψης εμπιστοσύνης στους θεσμούς, μιας μεγαλύτερης δηλαδή κρίσης, που τροφοδοτεί και τροφοδοτείται από τα φλέγοντα κρίσιμα ζητήματα μέσα από ένα πολυδιάστατο πλέγμα αλληλεπιδράσεων. Η αυξανόμενη απαξίωση της πολιτικής και η αποξένωση των πολιτών από τις δομές λήψης αποφάσεων σχηματοποιούν μια κρίση εκπροσώπησης και πολιτικής συμμετοχής που χαρακτηρίζουν και την ελληνική πολιτική κουλτούρα.

Τα δεδομένα αυτά σκιαγραφούν το ευρύτερο πλαίσιο ανάγνωσης των ευρημάτων σχετικά με την υπό διερεύνηση πρόσληψη των ερωτώμενων γυναικών για τη συνδρομή των

γυναικών πολιτικών στην αντιμετώπιση των συνεπειών των πολλαπλών, συνεχόμενων και παρατεταμένων κρίσεων που είχαν ιδιαίτερες επιπτώσεις στον γυναικείο πληθυσμό.

Ο πληθυσμός της τηλεφωνικής δειγματοληπτικής έρευνας αφορούσε Ελληνίδες τριών ηλικιακών ομάδων (35-45, 46-55, 56-65), συγκεντρώθηκαν δε συνολικά 1212 ερωτηματολόγια. Στην πανελλαδικής εμβέλειας έρευνα, εφαρμόστηκε δειγματοληψία ποσοτώσεων με βάσει τις 13 περιφέρειες της χώρας. Συμπληρωματικά, πραγματοποιήθηκαν 260 προσωπικές συνεντεύξεις (face to face) με χρήση του ίδιου ερωτηματολογίου, με σκοπό την άντληση συμπληρωματικών ευρημάτων, τη σύγκριση και την εννοιολογική εμβάθυνσή τους. Η ποιοτική αυτή προσέγγιση, αν και μεθοδολογικά δεν αφορά το σύνολο του πληθυσμού της Ελλάδας, προσφέρει επίσης τη δυνατότητα ελέγχου και ενίσχυσης της αξιοπιστίας της διενεργηθείσας δειγματοληπτικής έρευνας. Όντως η ανάλυση του υλικού των συνεντεύξεων επιβεβαιώνει τα ευρήματα της εμπειρικής δειγματοληπτικής εθνικής εμβέλειας έρευνας.

Στην έκθεση παρουσιάζονται –μέσω περιγραφής και 26 διαγραμμάτων– τα εμπειρικά δεδομένα ποικίλων ερωτήσεων σχετικά με τις στάσεις και αντιλήψεις για τη συνδρομή γυναικών πολιτικών στην αντιμετώπιση των κρίσεων. Ειδικότερα, αναλύεται η πρόσληψη της αποτελεσματικότητας των γυναικών πολιτικών, καθώς και το κατά πόσο εκφράζεται αίτημα αύξησης της πολιτικής εκπροσώπησης των γυναικών. Εξετάζονται, επίσης, τυχόν διαφοροποιήσεις σχετικά με τα οφέλη που ανακύπτουν από την πολιτική εκπροσώπηση των γυναικών στην αντιμετώπιση των συνεπειών της ενεργειακής, οικονομικής και υγειονομικής κρίσης, ανάλογα με την ηλικία τους, το εκπαιδευτικό τους επίπεδο και την οικονομική τους κατάσταση. Ανάλογα αξιοποιούνται και αναλύονται τα ευρήματα των προσωπικών συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της δεύτερης ποιοτικής διερεύνησης.

Συνοπτικά, τα εμπειρικά δεδομένα υποδεικνύουν ότι η πλειονότητα (2/3 των αποκρινόμενων) πιστεύει ότι οι γυναίκες πολιτικοί δεν έχουν βοηθήσει με πρωτοβουλίες τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκλήθηκαν από τις πολλαπλές κρίσεις στη χώρα μας. Όσες πιστεύουν ότι έχουν βοηθήσει με πρωτοβουλίες τους, στην πλειονότητά τους αναφέρονται στην προώθηση της ισότητας των φύλων και στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών. Αναφορικά με την αποτελεσματικότητα, η πλειονότητα δήλωσε ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες πολιτικοί, σε ανάλογο ποσοστό με εκείνες που είπαν ότι άνδρες και γυναίκες είναι εξίσου αποτελεσματικοί/-ές. Παράλληλα, η πλειονότητα ανέφερε ότι εμπιστεύεται εξίσου άνδρες και γυναίκες πολιτικούς στη διαχείριση των κρίσεων. Στις επιμέρους διασταυρώσεις των δεδομένων με τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων, παρατηρείται

συνάφεια με την ηλικία και την ικανοποίηση από το εισόδημα, όσον αφορά την κρίση τους για την αποτελεσματικότητα και την εμπιστοσύνη. Συγκεκριμένα, όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο αυξάνεται το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες. Όσο μειώνεται η ικανοποίηση από το εισόδημα του νοικοκυριού τόσο αυξάνεται το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες. Ως προς την ικανοποίηση από το εισόδημα του νοικοκυριού, συμμετέχουσες που δηλώνουν ότι το εισόδημα του νοικοκυριού είναι μάλλον ικανοποιητικό ή ικανοποιητικό εμφανίζουν υψηλότερο ποσοστό στην απάντηση ότι εμπιστεύονται το ίδιο άνδρες και γυναίκες πολιτικούς.

Η πλειονότητα των γυναικών συμφωνεί με το ότι η ύπαρξη περισσότερων γυναικών πολιτικών στη Βουλή και την τοπική αυτοδιοίκηση θα ήταν πιο αποτελεσματική για την προώθηση της ισότητας των φύλων, την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών και την εναρμόνιση επαγγελματικής και οικογενειακής/προσωπικής ζωής. Η πλειονότητα ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί με το ότι θα ήταν πιο αποτελεσματική η αντιμετώπιση της πανδημίας, η αντιμετώπιση της λιτότητας λόγω των μνημονίων και η αντιμετώπιση της ακρίβειας/του αυξημένου κόστους ζωής. Τα υψηλότερα ποσοστά στα ζητήματα της ισότητας των φύλων και της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών βρίσκονται σε αντιστοιχία με τις απαντήσεις που συγκέντρωσαν τη μεγαλύτερη συχνότητα στην ερώτηση σχετικά με ζητήματα στα οποία έχουν βοηθήσει οι γυναίκες πολιτικοί με πρωτοβουλίες τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων εξαιτίας των κρίσεων στη χώρα μας.

Ανάλογες διαπιστώσεις προκύπτουν από τα ευρήματα των προσωπικών (face to face) συνεντεύξεων που έγιναν συμπληρωματικά προς την τηλεφωνική δειγματοληπτική έρευνα. Και η ποιοτική προσέγγιση καταδεικνύει ότι η πλειονότητα των αποκρινομένων (2/3) πιστεύει ότι οι γυναίκες πολιτικοί δεν έχουν βοηθήσει με πρωτοβουλίες τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων εξαιτίας των κρίσεων στη χώρα μας. Όσες πιστεύουν ότι έχουν βοηθήσει με πρωτοβουλίες τους, στην πλειονότητά τους αναφέρονται κυρίως στην προώθηση της ισότητας των φύλων και στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών. Η συντριπτική πλειονότητα δήλωσε ότι δεν έχει επωφεληθεί από πρωτοβουλίες γυναικών πολιτικών τα τελευταία 15 χρόνια, γεγονός που το αποδίδει σε έλλειψη ενδιαφέροντος εκ μέρους των γυναικών πολιτικών, καθώς ή δεν υπήρξαν πρωτοβουλίες ή οι ίδιες οι συμμετέχουσες δεν χρειάστηκαν βοήθεια. Λίγες περιπτώσεις θεώρησαν ότι έχουν επωφεληθεί από πρωτοβουλίες, και αυτές αναφέρονται κυρίως στην προώθηση της ισότητας των φύλων, σε παροχές και επιδόματα για την ενίσχυση του

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

νοικοκυριού, και στην αντιμετώπιση ζητημάτων οικογένειας. Αναφορικά με την αποτελεσματικότητα, η πλειονότητα δήλωσε ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες πολιτικοί, σε πολύ κοντινό ποσοστό με εκείνες που ανέφεραν ότι άνδρες και γυναίκες είναι το ίδιο αποτελεσματικοί/-ές, και το αιτιολόγησαν υποστηρίζοντας ότι η ικανότητα είναι θέμα χαρακτήρα και αντίληψης και δεν παίζει ρόλο το φύλο. Παράλληλα, η πλειονότητα δήλωσε ότι εμπιστεύεται άνδρες και γυναίκες πολιτικούς εξίσου στη διαχείριση των κρίσεων, λέγοντας ότι η πολιτική είναι θέμα ικανότητας και όχι θέμα φύλου. Επίσης, οι πιο πολλές γυναίκες συμφωνούν με το ότι θα ήταν πιο αποτελεσματική η διαχείριση της αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών, της προώθησης της ισότητας των φύλων και της εναρμόνισης επαγγελματικής και οικογενειακής/προσωπικής ζωής, αν είχαμε περισσότερες γυναίκες πολιτικούς στη Βουλή και την τοπική αυτοδιοίκηση. Η πλειονότητα ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί με το ότι θα ήταν πιο αποτελεσματική η αντιμετώπιση της πανδημίας, η αντιμετώπιση της λιτότητας λόγω των μνημονίων και η αντιμετώπιση της ακρίβειας/του αυξημένου κόστους ζωής. Όπως και στις τηλεφωνικές συνεντεύξεις, τα υψηλότερα ποσοστά στα ζητήματα της ισότητας των φύλων και της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών βρίσκονται σε αντιστοιχία με τις απαντήσεις που συγκέντρωσαν τη μεγαλύτερη συχνότητα στην ερώτηση σχετικά με ζητήματα στα οποία έχουν βοηθήσει οι γυναίκες πολιτικοί με πρωτοβουλίες τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων εξαιτίας των κρίσεων στη χώρα μας. Τέλος, η πλειονότητα των συμμετεχουσών θεωρεί ότι η αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών χρειάζεται να τεθεί ως προτεραιότητα στην πολιτική ατζέντα των γυναικών πολιτικών.

SUMMARY

The research project titled "Gender Discrimination in Multiple Crises" aimed to investigate the impact of contemporary multiple crises –economic, health, and energy– on women. The thematic areas explored, include; environmental protection and climate change, economic policy and crisis, gender equality, employment and unemployment, the energy crisis, the health crisis and the pandemic, social welfare and policy, health, and social protection.

The project was structured into four distinct sections: employment, care-giving, domestic violence against women, and women's involvement in politics.

This report presents the findings concerning women's perceptions of their representation by female politicians. Specifically, it records their views on the extent to which female politicians are aware of and sensitive, so them to highlight the impact of contemporary multiple crises on women in Greek society.

This section also examines whether there is a demand for increased female participation in politics, the perceived effectiveness of female politicians, and the potential comparative advantages of having more women involved in political decision-making centers in Greece.

The research approach was dictated by the fact that both Greek and international bibliography suggest that crises have widened gender disparities, significantly affecting women's political participation and representation. However, they may also present an opportunity to place gender equality back at the center of the global political agenda. At European level, progress in the area of "power" was noted during the pandemic, but, on the other hand, in fields such as labor and knowledge, stagnation or regression was observed in most EU countries.

In Greece, during the period of the Great Recession, female participation in Parliament increased, reaching its highest recorded percentage (23,3%) in 2015. However, the procedural changes introduced to manage the Covid-19 pandemic (remote parliamentary work, online political communication) have not clearly facilitated or hindered female political representation.

Over the last two decades, a steady upward trend in female participation in the Hellenic Parliament has been observed. Nevertheless, despite some progress at the European level, Greece remains behind. In a longitudinal comparative assessment of the gender equality index in the field of political power among the 27 EU member states, Greece continues to rank among the lowest. With Sweden and Finland currently scoring above 90 on the index (with a maximum of 100), Greece remains below 50. Over the past decade, some member

states, such as France, Austria, Belgium, and Spain, have made further progress from already high starting points, while others, such as Italy, Portugal, and Lithuania, have achieved significant progress despite starting from lower levels. However, most countries, including Greece, have not made significant strides.

Research conducted by the Research Center for Equality Issues (KETHI) indicates that underrepresentation of women persists in Greece. However, Greek women now vote for female candidates more frequently than in the past, seeking greater understanding of their issues, while gender quotas have contributed to increased female participation in electoral processes.

Another factor considered in the investigation of political engagement is the political and institutional crisis, which has been consistently reflected in empirical research data (Eurobarometer, European Social Survey, World Values Survey). Multiple crises have unfolded within a broader context of institutional distrust, generating and being fueled by a complex web of interactions around critical issues. Increasing political disillusionment and the alienation of citizens from decision-making structures have shaped a crisis of representation and political participation that characterizes Greek political culture.

These data provide the broader framework for interpreting the findings on how surveyed women perceive the role of female politicians in addressing the consequences of multiple, ongoing, and prolonged crises that have particularly affected the female population. The population surveyed in the telephone-based sample research consisted of Greek women from three age groups (35-45, 46-55, 56-65), with a total of 1212 questionnaires collected. The nationwide survey employed quota sampling based on Greece's 13 administrative regions.

Additionally, two hundred and sixty face-to-face personal interviews, using the same questionnaire, were conducted to gather complementary findings, facilitate comparison, and deepen conceptual understanding. While this qualitative approach does not cover the entire Greek population, it enhances the validity and reliability of the sample-based survey. Indeed, analysis of the interview material confirms the findings of the national sample-based survey.

The report presents empirical data on various questions regarding attitudes and perceptions of the role of female politicians in managing crises, illustrated through twenty-six diagrams.

It specifically analyzes the perceived effectiveness of female politicians and the extent to which there is a demand for increased female political representation. Differences are also examined regarding the arising benefits of female political representation in addressing the

consequences of the energy, economic, and health crises, based on respondents' age, educational level, and financial status.

The findings of the personal interviews conducted as part of the second qualitative investigation are also analyzed and utilized accordingly. In summary, the empirical data indicate that the majority (two-thirds) of respondents believe that female politicians have not contributed effectively –through initiatives– to addressing the problems caused by multiple crises in Greece. Among those who believe that female politicians have made a positive contribution, most highlight initiatives related to promoting gender equality and combating domestic violence against women. Regarding effectiveness, the majority stated that neither male nor female politicians are effective, with a similar proportion stating that men and women are equally effective. Moreover, most respondents expressed equal trust in male and female politicians in managing crises.

Cross-referencing the data with the respondents' socio-demographic characteristics reveals correlations with age and satisfaction with income, regarding their judgment of effectiveness and trust. Specifically, as age increases, the percentage of those stating that neither male nor female politicians are effective rises. Likewise, as household income satisfaction decreases, the percentage of those stating that neither male nor female politicians are effective increases. Respondents who find their household income somewhat or fully satisfactory show higher levels of trust in both male and female politicians equally.

The majority of women agree that having more female politicians in Parliament and local government would be more effective in promoting gender equality, combating domestic violence against women, and balancing work and personal/family life. However, most respondents neither agree nor disagree that more female politicians would improve the management of the pandemic, austerity measures related to the financial crisis, or inflation and the increased cost of living.

The highest percentages on the issues of gender equality and domestic violence against women correspond to the answers that gathered the greatest frequency to the question regarding issues in which female politicians have helped with their initiatives in addressing the problems caused by the crises in our country.

The findings from the face-to-face interviews align with those of the telephone-based survey. The qualitative data also confirm that two-thirds of respondents believe female politicians have not contributed to solving the country's crisis-related problems. Among those who believe female politicians have contributed positively, most refer to gender equality promotion and combating domestic violence.

The vast majority stated that they have not benefited from female political initiatives in the past 15 years, attributing this to a lack of interest from female politicians due to the absence of relevant initiatives, or the participants themselves did not actually need help. Few cases who reported benefiting from female political initiatives mainly cited gender equality promotion, household support measures, and family-related issues.

Regarding perceived effectiveness, the majority stated that neither male nor female politicians are effective, with a comparable proportion to those stating that men and women are equally effective, explaining that competence is a matter of character and perception, not gender. Similarly, most respondents expressed equal trust in male and female politicians in managing crises, attributing political competence to ability rather than gender.

Also, the majority of women agree that it would be more effective to address domestic violence against women, promote gender equality and harmonization of professional and family/personal life if we had more female politicians in Parliament and local government. The majority neither agrees nor disagrees that it would be more effective to deal with the pandemic, deal with austerity due to the memoranda, and deal with accuracy/the increased cost of living.

As in the telephone interviews, the highest percentages on the issues of gender equality and domestic violence against women correspond to the answers that gathered the greatest frequency to the question regarding issues in which female politicians have helped with their initiatives in addressing the problems caused by the crises in our country. Ending, the majority of participants believe that addressing domestic violence against women needs to be a priority on the political agenda of female politicians.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πλαίσιο της δειγματοληπτικής έρευνας του έργου με τίτλο «Έμφυλες διακρίσεις στις πολλαπλές κρίσεις - Gender Discrimination in Multiple Crises», η τέταρτη θεματική ενότητα αφορούσε την ενασχόληση των γυναικών με την πολιτική. Στόχος του έργου ήταν να διερευνηθούν οι επιπτώσεις των σύγχρονων πολλαπλών κρίσεων (οικονομικής, υγειονομικής και ενεργειακής) στις γυναίκες, σε τέσσερις διαφορετικές ενότητες: την ενότητα της απασχόλησης, την ενότητα της φροντίδας, την ενότητα της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών και την ενότητα της ενασχόλησης των γυναικών με την πολιτική. Στην τελευταία, ζητήθηκαν οι κρίσεις των ερωτώμενων¹ όσον αφορά την ευαισθητοποίηση και την ευαισθησία των γυναικών πολιτικών να αναδείξουν τον αντίκτυπο των πολλαπλών κρίσεων στις γυναίκες, με άλλα λόγια την πρόσληψη της εκπροσώπησής τους από γυναίκες πολιτικούς. Διερευνήθηκε αν υπάρχει αίτημα συμμετοχής περισσότερων γυναικών στην πολιτική, αλλά και η κρίση τους για την αποτελεσματικότητα των γυναικών πολιτικών, καθώς επίσης τα τυχόν συγκριτικά πλεονεκτήματα γυναικών πολιτικών που συμμετέχουν στα κέντρα λήψης πολιτικών αποφάσεων στη χώρα μας. Τα θεματικά πεδία στα οποία διερευνήθηκαν τα παραπάνω ήταν: η προστασία του περιβάλλοντος και η κλιματική αλλαγή, η οικονομική πολιτική και η οικονομική κρίση, η ισότητα των φύλων, η απασχόληση-ανεργία, η ενεργειακή κρίση, η υγειονομική κρίση και η πανδημία, η κοινωνική πρόνοια και η πολιτική, η υγεία και η κοινωνική προστασία.

Το πλαίσιο του προβληματισμού αυτής της ερευνητικής προσέγγισης υπαγορεύτηκε από το γεγονός ότι τόσο η ελληνική όσο και η διεθνής βιβλιογραφία δείχνουν ότι οι κρίσεις επιφέρουν σημαντικές επιπτώσεις σε θέματα πολιτικής συμμετοχής και εκπροσώπησης των γυναικών. Η βιβλιογραφική επισκόπηση ανέδειξε επίσης ότι έχουν διευρυνθεί οι έμφυλες διακρίσεις στις σύγχρονες πολλαπλές κρίσεις που μαστίζουν την ελληνική κοινωνία. Σε παγκόσμια κλίμακα, όπως τονίζει σε έκθεσή του ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), οι συνεχιζόμενες κρίσεις και η παράβλεψη των επιπτώσεών τους μπορούν να επιδεινώσουν σημαντικά την ευημερία και τα μέσα διαβίωσης εκατομμυρίων γυναικών και κοριτσιών. «Πρόσφατες ταυτόχρονες κρίσεις –COVID-19, κλιματική αλλαγή, παγκόσμια επισιτιστική κρίση κ.λπ.– απειλούν να αντιστρέψουν ορισμένες κατακτήσεις όσον

¹ Ο πληθυσμός της τηλεφωνικής δειγματοληπτικής –πανελλαδικής εμβέλειας– έρευνας αφορούσε Ελληνίδες, ηλικίας 35-65 ετών, και συγκεντρώθηκαν συνολικά 1212 ερωτηματολόγια. Εφαρμόστηκε δειγματοληψία ποσοτώσεων με βάση τις 13 περιφέρειες της Ελλάδας και τις τρεις ηλικιακές ομάδες που ορίστηκαν (35-45, 46-55, 56-65). Η μεθοδολογική προσέγγιση παρουσιάζεται εκτενώς στο: Α. Χαράλάμπη, Ι. Τσίγκανου, *Έμφυλες διακρίσεις στις πολλαπλές κρίσεις: Αποτελέσματα ερευνών*, ΕΚΚΕ, πακέτο Εργασίας 5 (WP5).

αφορά στην ισότητα των φύλων, εκτρέποντας τους πόρους προς ζητήματα που θεωρούνται πιο πιεστικά σε περιόδους κρίσης και υποβαθμίζοντας την κατάσταση της ανισότητας των φύλων ως συστημικού και επείγοντος προβλήματος. [...] Ωστόσο, αυτές οι κρίσεις προσφέρουν ένα παράθυρο ευκαιρίας για μεγαλύτερη ισότητα των φύλων και ενδυνάμωση των γυναικών [...] επαναφέροντας την ισότητα στο επίκεντρο της παγκόσμιας πολιτικής ατζέντας».² Η πολιτική συμμετοχή των γυναικών είναι κρίσιμη για μια εύρυθμη λειτουργία της δημοκρατίας. «Η ένταξή τους είναι ζήτημα δικαιοσύνης και βασικός παράγοντας για τη δημιουργία πιο αποτελεσματικής διακυβέρνησης. Η συμμετοχή περισσότερων γυναικών στη χάραξη πολιτικής έχει αποδειχθεί ότι συμβάλλει στην προώθηση της νομοθεσίας για κρίσιμα ζητήματα, όπως η υγεία, η εκπαίδευση, η παιδική μέριμνα, οι υποδομές και ο τερματισμός της βίας κατά των γυναικών, και λειτουργεί ως έμπνευση για τα κορίτσια να επιδιώξουν ευκαιρίες τρίτοβάθμιας εκπαίδευσης και καριέρας. Ωστόσο, οι φωνές των γυναικών λείπουν από τη λήψη αποφάσεων σε κάθε περιοχή του κόσμου (το 2024, οι γυναίκες κατείχαν μόνο το 27 τοις εκατό των εδρών στα εθνικά κοινοβούλια και το 35,5 τοις εκατό των εδρών στις τοπικές κυβερνήσεις, και παγκοσμίως 107 χώρες δεν είχαν ποτέ γυναίκα αρχηγό κράτους)».³

Οι κρίσεις, ωστόσο, βιώνονται στο πλαίσιο μιας γενικότερης έλλειψης εμπιστοσύνης στους θεσμούς. Υπάρχει πολιτική και θεσμική κρίση που αποτυπώνεται διαχρονικά στα εμπειρικά δεδομένα ερευνών (Ευρωβαρόμετρο, Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα, Έρευνα Παγκόσμιων Αξιών). Μια κρίση εκπροσώπησης που εκφράζεται και ως μια απόσταση «στις σχέσεις πολιτών και πολιτικής αλλά και ‘πολιτικού’, που μπορεί να σχετίζεται με τη λειτουργία του πολιτικού συστήματος και την ποιότητα της δημοκρατίας: η αποξένωση των πολιτών από τις δομές λήψης αποφάσεων δύναται να ερμηνευθεί ως αποτέλεσμα αλλά και ως αιτία μιας πολιτικής κρίσης, η οποία αποτελεί κυρίαρχο ζήτημα στην πολιτική ατζέντα των ευρωπαϊκών και εθνικών θεμάτων» (Βουγιούκα & Παπαγιαννοπούλου, 2019: 173). «[...] Ήδη από τη δεκαετία του 1980, η “κρίση” συνιστά κοινό τόπο, με εστίαση στην αυξανόμενη απαξίωση της πολιτικής, την κομματική αποταυτοποίηση των πολιτών και τη γενικότερη μείωση της πολιτικής συμμετοχής (Παντελίδου-Μαλούτα, 2014: 45). Η σημαντική αύξηση στη δυσπιστία και την απογοήτευση που εκφράζεται την πρώτη δεκαετία του 2000 από τους/τις μισούς/-ές πολίτες είναι το κυρίαρχο στοιχείο που χαρακτηρίζει την ελληνική πολιτική κουλτούρα ως “κλίμα” της συγκεκριμένης περιόδου, στο οποίο προστίθεται η μείωση στο πολιτικό ενδιαφέρον και η αυξημένη αδιαφορία, για να εναρμονιστεί η όλη

² OECD (2023). *SIGI 2023 Global Report: Gender Equality in Times of Crisis*. Social Institutions and Gender Index, Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/4607b7c7-en>

³ United Nations Women (UN), <https://www.unwomen.org/en/news-stories/explainer/2024/09/five-actions-to-boost-womens-political-participation>

εικόνα των συνολικών πολιτικών διαθέσεων με όλα όσα γνωρίζουμε για την απομάκρυνση των πολιτών από την πολιτική (Παντελίδου-Μαλούτα, 2012)» (Βουγιούκα & Παπαγιαννοπούλου, 2019: 174).

Η γενική εικόνα όσον αφορά τη συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική στη χώρα μας είναι ότι «τα τελευταία είκοσι χρόνια παρατηρείται μια σταθερή ανοδική τάση στο μερίδιο των γυναικών στο Εθνικό Κοινοβούλιο (με σημάδια στασιμότητας μετά τις Εθνικές Εκλογές του Σεπτεμβρίου 2015). Έτσι, ενώ έχουν περάσει περισσότερες από πέντε δεκαετίες από τότε που οι γυναίκες απέκτησαν το δικαίωμα ψήφου στην Ελλάδα, έως ότου οι γυναίκες ξεπέρασαν το 10% στις εκλογές του 2000, χρειάστηκε κάτι περισσότερο από μια δεκαετία για να διπλασιαστεί αυτό το ποσοστό και να ξεπεράσει το 20% μετά τις εκλογές του Ιουνίου 2012. [...] Επί του παρόντος, η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες της ΕΕ-27 με τη χαμηλότερη βαθμολογία όσον αφορά τη συμμετοχή των γυναικών στη λήψη αποφάσεων [...] σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης στην Ελλάδα, τις τελευταίες δύο δεκαετίες, σε σύγκριση με την ΕΕ-27. [...] Η περίοδος της μεγάλης ύφεσης, όπως τεκμηριώνεται αλλού,⁴ ήταν μια περίοδος σύντομης ευκαιρίας για την είσοδο των γυναικών στη Βουλή, αυξάνοντας το μερίδιό τους στο 23,3% το 2015, τον υψηλότερο μέχρι σήμερα αριθμό που έχει επιτευχθεί ποτέ (Kakepaki, 2022: 11-13). [...] Και η πανδημία Covid-19 μεταξύ άλλων επέφερε αλλαγές στην πολιτική διαδικασία (από απόσταση κοινοβουλευτική εργασία, διαδικτυακή πολιτική επικοινωνία) που δεν είναι ωστόσο σαφές αν αυτές διευκόλυναν ή εμπόδισαν την ισότιμη συμμετοχή των γυναικών (Kakepaki, 2022: 26)».

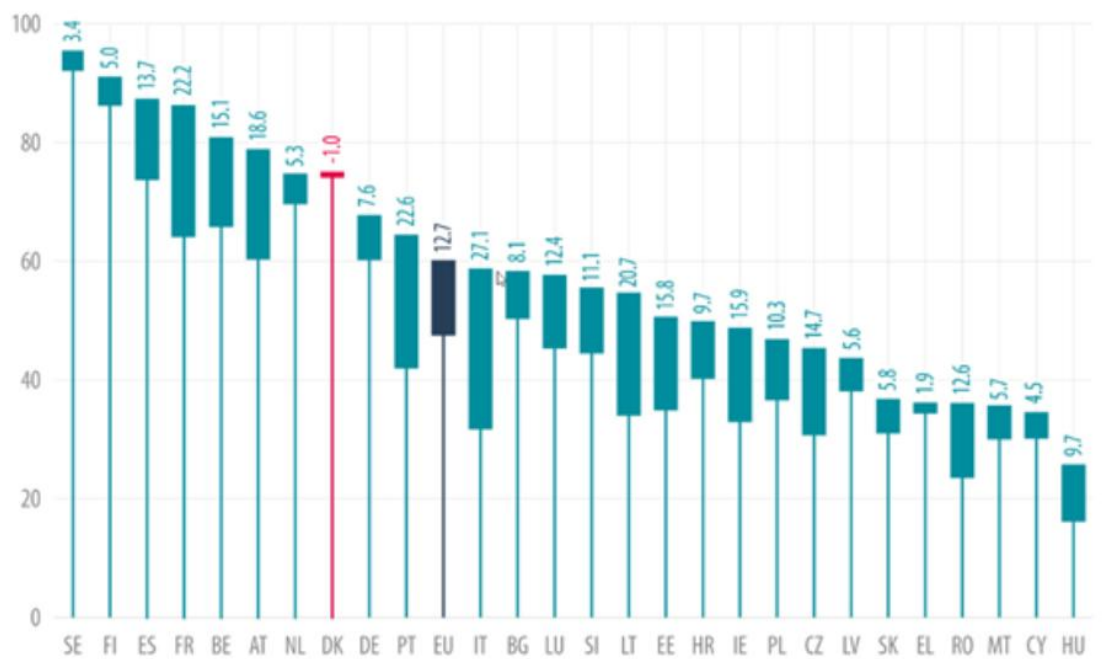
Είναι επίσης σημαντικό να αναφερθεί η καταγραφή στο πλαίσιο έρευνας του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Βουγιούκα & Παπαγιαννοπούλου, 2019) «ότι οι γυναίκες ψηφίζουν γυναίκες περισσότερο από ό,τι στο παρελθόν, και αυτό σε μεγάλο βαθμό συνιστά κατάκτηση από την άποψη ότι μέσω των ποσοστρώσεων έχει αυξηθεί σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες η ορατότητα και ο αριθμός των υποψήφιων γυναικών στις εκλογικές διαδικασίες. Από την άλλη, φαίνεται να κερδίζει έδαφος μεταξύ των γυναικών ψηφοφόρων η πρακτική να ψηφίζουν γυναίκες επειδή θεωρούν ότι θα εκπροσωπηθούν καλύτερα από τις γυναίκες στη βάση του βιολογικού τους φύλου. Επίσης, θεωρείται λογικό οι γυναίκες να ψηφίζουν γυναίκες, επειδή θεωρούν ότι οι υποψήφιες μπορούν να κατανοήσουν περισσότερο τα προβλήματά τους και είναι εξ αντικειμένου πιο ευαισθητοποιημένες λόγω του (βιολογικού) φύλου τους» (Βουγιούκα & Παπαγιαννοπούλου, 2019: 226).

⁴ M. Kakepaki, F. Kountouri, L. Verzichelli, & X. Coller (2018). The Sociopolitical Profile of Parliamentary Representatives in Greece, Italy and Spain Before and After the – Eurocrisis!: A Comparative Empirical Assessment. In G. Cordero & X. Coller (eds.), *Democratizing Candidate Selection: New Methods, Old Receipts?* (σελ. 175-200). Springer International Publishing.

Σε μια διαχρονική (2013-2022) μέτρηση των χάσμάτων μεταξύ των φύλων ή συγκριτική αποτύπωση των κρατών μελών ΕΕ, μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής: «Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, σημειώθηκε αφ' ενός μεν πρόοδος στον τομέα της “εξουσίας” αφ' ετέρου όμως σε τομείς όπως η εργασία και η γνώση –τομείς που παίζουν επίσης βασικό ρόλο για την επίτευξη της ισότητας των φύλων– υπήρξε στασιμότητα ή οπισθοδρόμηση στις περισσότερες χώρες της ΕΕ. Με βαθμολογία 100 η Σουηδία και η Φινλανδία είναι επί του παρόντος οι μόνες χώρες της ΕΕ που σκοράρουν πάνω από 90 στον δείκτη “πολιτικής ισχύος”. [...] Την τελευταία δεκαετία, ορισμένα κράτη μέλη, όπως η Γαλλία, η Αυστρία, το Βέλγιο και η Ισπανία, έχουν σημειώσει περαιτέρω πρόοδο από ένα ήδη υψηλό σημείο εκκίνησης. Άλλα κράτη μέλη, όπως η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Λιθουανία, έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο, παρόλο που η αφετηρία τους ήταν χαμηλότερη. Τα περισσότερα από αυτά στο κάτω μέρος της κατάταξης (κάτω από 50 βαθμούς) δεν έχουν κάνει σημαντικά βήματα», μεταξύ αυτών και η χώρα μας.⁵

⁵ European Parliament, “Women in politics in the EU”, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739383/EPRS_BRI\(2023\)739383_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739383/EPRS_BRI(2023)739383_EN.pdf).

1. ΔΕΙΚΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Σημείωση: Ο δείκτης ισότητας των φύλων στον τομέα της πολιτικής εξουσίας εξετάζει την εκπροσώπηση γυναικών και ανδρών ως μέλη του κοινοβουλίου, μέλη της κυβέρνησης (ανώτεροι και κατώτεροι υπουργοί) και μέλη περιφερειακών/τοπικών συνελεύσεων (assemblies). Πηγή δεδομένων: βάση δεδομένων στατιστικών στοιχείων φύλου EIGE: power, 2013 και 2022

Υπό το πρίσμα όλων των ανωτέρω εκτεθέντων αναλύθηκαν τα δεδομένα της δειγματοληπτικής τηλεφωνικής έρευνας σχετικά με τις στάσεις και τις αντιλήψεις για τη συνδρομή γυναικών πολιτικών, εστιάζοντας και στο κατά πόσο η ανάγκη αντιμετώπισης των συνεπειών των πολλαπλών, συνεχόμενων και παρατεταμένων κρίσεων –που είχαν ιδιαίτερες επιπτώσεις στον γυναικείο πληθυσμό– έχει επιδράσει στο να διαμορφωθεί ένα συνειδητό αίτημα αύξησης της πολιτικής εκπροσώπησης των γυναικών, καθώς και το πώς προσλαμβάνεται η αποτελεσματικότητα των γυναικών πολιτικών. Διερευνήθηκαν επίσης τυχόν διαφοροποιήσεις στις στάσεις και στις αντιλήψεις των ερωτώμενων σχετικά με τα οφέλη που ανακύπτουν από την πολιτική εκπροσώπηση των γυναικών στην αντιμετώπιση των συνεπειών της ενεργειακής, οικονομικής και υγειονομικής κρίσης, ανάλογα με την ηλικία τους, το εκπαιδευτικό τους επίπεδο και την οικονομική τους κατάσταση. Επιπλέον, αξιοποιήθηκαν και τα ευρήματα των προσωπικών συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν⁶

⁶ Το δείγμα της έρευνας των συνεντεύξεων πρόσωπο με πρόσωπο, το οποίο προέκυψε από δειγματοληψία ευκολίας, αποτέλεσαν 260 γυναίκες οι οποίες στην πλειονότητά τους είναι 46-55 ετών. Το 92,3% των συμμετεχουσών γεννήθηκε στην Ελλάδα. Από το υπόλοιπο 7,7%, πέντε γεννήθηκαν στη Γερμανία, τρεις στη Γεωργία, δύο στην Αλβανία, δύο στη Βουλγαρία και οι υπόλοιπες επτά σε άλλες χώρες. Η μεθοδολογική προσέγγιση παρουσιάζεται εκτενώς στο Πακέτο Εργασίας 5 (WP5).

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

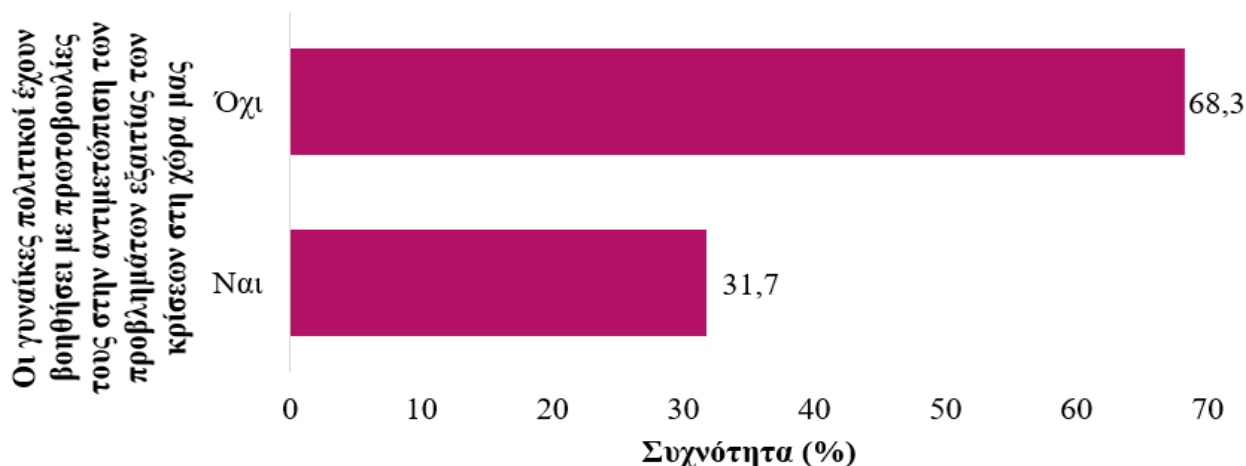
στο πλαίσιο της δεύτερης ποιοτικής διερεύνησης με χρήση του ίδιου ερωτηματολογίου, μεθόδου που προσφέρει συμπληρωματικά ευρήματα στη διενεργηθείσα δειγματοληπτική έρευνα, καθώς και τη δυνατότητα ελέγχου και ενίσχυσης της αξιοπιστίας της. Η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων που συλλέχθηκαν έγινε από τη Δρ. Αναστασία Χαραλάμπη.

2. ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τα 2/3 των αποκρινομένων υποστήριξαν ότι οι γυναίκες πολιτικοί δεν έχουν βοηθήσει με πρωτοβουλίες τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκλήθηκαν στη χώρα μας εξαιτίας των πολλαπλών κρίσεων (Διάγραμμα 1).⁷ Το υπόλοιπο 1/3, που δήλωσε ότι έχουν βοηθήσει, κλήθηκε να επιλέξει ανάμεσα σε προτάσεις πάνω σε ζητήματα στα οποία έχουν βοηθήσει. Δόθηκε η δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων, αλλά και κατηγορία ανοικτής συμπλήρωσης «άλλο». Οι περισσότερες αποκρινόμενες ανέφεραν (Διάγραμμα 2) ότι έχουν βοηθήσει στην προώθηση της ισότητας των φύλων (22%) και στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών (18,9%).⁸ Επίσης, η κατηγορία ανοικτής συμπλήρωσης «άλλο» συγκέντρωσε μόλις 29 απαντήσεις (9,1%), από τις οποίες να σημειωθεί ενδεικτικά ότι οι απαντήσεις που συγκέντρωσαν τις περισσότερες αναφορές είναι ότι βοήθησαν στον τομέα της παιδείας (7 απαντήσεις) και της υγείας (6 απαντήσεις).

⁷ Ας σημειωθεί ότι το ποσοστό των ελλειπουσών τιμών ήταν 17,1%.

⁸ Οι ελλείπουσες τιμές κυμάνθηκαν από 74,7% (στην προώθηση της ισότητας των φύλων) έως 78% (στη λήψη μέτρων κατά της ακρίβειας και στην αντιμετώπιση της λιτότητας που επέβαλαν τα μνημόνια).

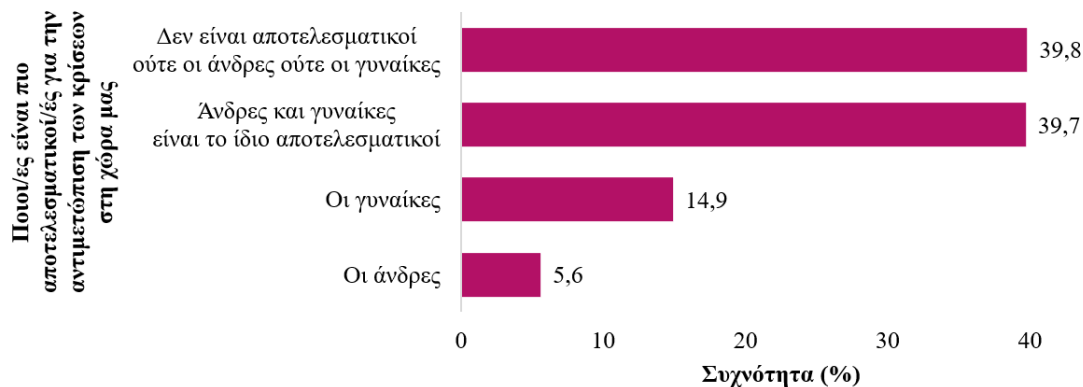
Διάγραμμα 1. Κατανομή συχνοτήτων σχετικά με το αν οι συμμετέχουσες πιστεύουν ότι οι γυναίκες πολιτικοί έχουν βοηθήσει με πρωτοβουλίες τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων εξαιτίας των κρίσεων στη χώρα μας

Διάγραμμα 2. Κατανομή συχνοτήτων σχετικά με ζητήματα στα οποία έχουν βοηθήσει οι γυναίκες πολιτικοί με πρωτοβουλίες τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων εξαιτίας των κρίσεων στη χώρα μας

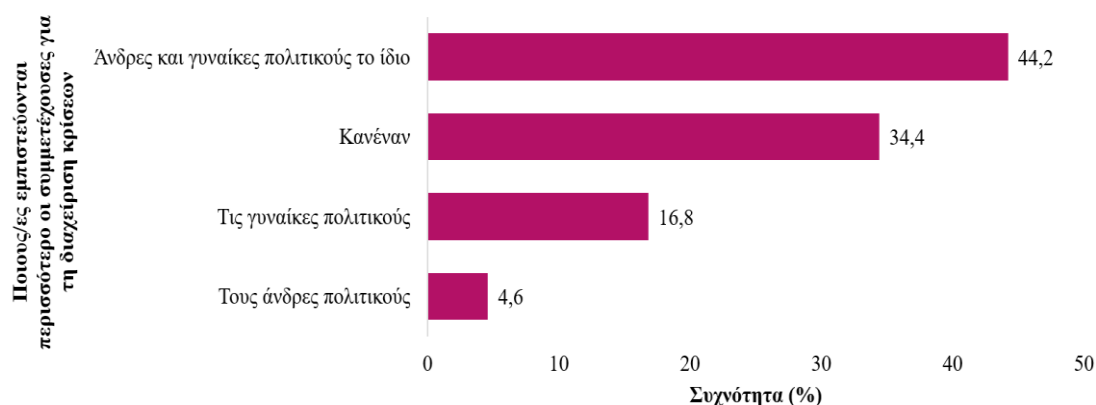
Στην ερώτηση αν κατά τη γνώμη τους οι άνδρες ή οι γυναίκες πολιτικοί είναι πιο αποτελεσματικοί/-ές για την αντιμετώπιση των κρίσεων στη χώρα μας, η πλειονότητα των γυναικών του δείγματος (39,8%) δήλωσε ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες πολιτικοί (Διάγραμμα 3). Να σημειωθεί ότι η αμέσως επόμενη σε

συχνότητα απάντηση (39,7%) ήταν ότι άνδρες και γυναίκες είναι εξίσου αποτελεσματικοί/-ές.⁹

Διάγραμμα 3. Κατανομή συχνοτήτων σχετικά με το ποιου/-ες είναι πιο αποτελεσματικοί/-ές για την αντιμετώπιση των κρίσεων στη χώρα μας

Εξετάζοντας την εμπιστοσύνη στη διαχείριση κρίσεων, η πλειονότητα (44,2%) δήλωσε ότι εμπιστεύεται άνδρες και γυναίκες πολιτικούς το ίδιο (Διάγραμμα 4). Αντίστοιχα με την προηγούμενη ερώτηση, η αμέσως επόμενη σε συχνότητα απάντηση (34,4%) ήταν ότι δεν εμπιστεύονται κανέναν για τη διαχείριση κρίσεων.¹⁰

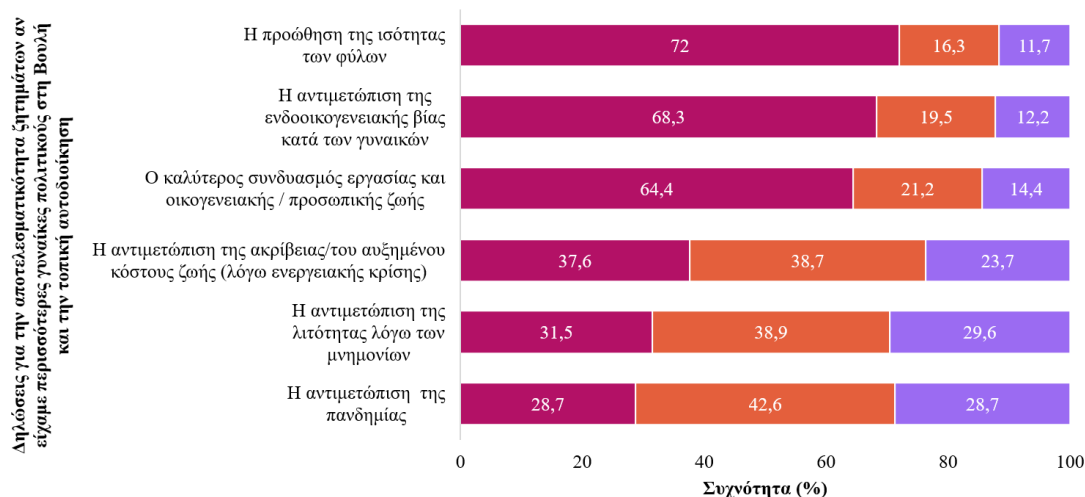
Διάγραμμα 4. Κατανομή συχνοτήτων σχετικά με το ποιους/-ες εμπιστεύονται οι συμμετέχουσες περισσότερο για τη διαχείριση κρίσεων

⁹ Το ποσοστό ελλειπουσών τιμών ήταν 5,1%.

¹⁰ Το ποσοστό ελλειπουσών τιμών ήταν 3,7%.

Η ενότητα αυτή ολοκληρώνεται με μια σειρά από ερωτήσεις συμφωνίας ή διαφωνίας σχετικά με ζητήματα που η διαχείρισή τους θα ήταν πιο αποτελεσματική αν είχαμε περισσότερες γυναίκες πολιτικούς στη Βουλή και την τοπική αυτοδιοίκηση.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 5, η πλειονότητα των γυναικών συμφωνεί με το ότι θα ήταν πιο αποτελεσματική η προώθηση της ισότητας των φύλων (73%), η αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών (68,3%) και ο καλύτερος συνδυασμός εργασίας και οικογενειακής/προσωπικής ζωής (64,4%). Η πλειονότητα ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί με το ότι θα ήταν πιο αποτελεσματική η αντιμετώπιση της πανδημίας (42,6%), η αντιμετώπιση της λιτότητας λόγω των μνημονίων (38,9%) και η αντιμετώπιση της ακρίβειας/του αυξημένου κόστους ζωής (38,7%).¹¹

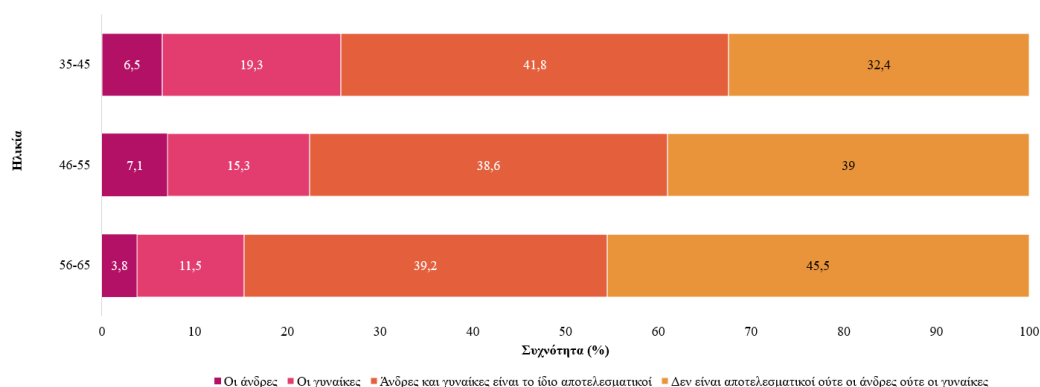

Διάγραμμα 5. Κατανομή συχνοτήτων των δηλώσεων για την αποτελεσματικότητα ζητημάτων αν είχαμε περισσότερες γυναίκες πολιτικούς στη Βουλή και την τοπική αυτοδιοίκηση

Η ερώτηση αν κατά τη γνώμη τους οι άνδρες ή οι γυναίκες πολιτικοί είναι πιο αποτελεσματικοί/-ές για την αντιμετώπιση των κρίσεων στη χώρα μας (το μεγαλύτερο ποσοστό συγκέντρωσε η απάντηση ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες πολιτικοί) διασταυρώθηκε με τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των συμμετεχουσών: Παρατηρούμε ότι όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο αυξάνεται το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες (Διάγραμμα 6).

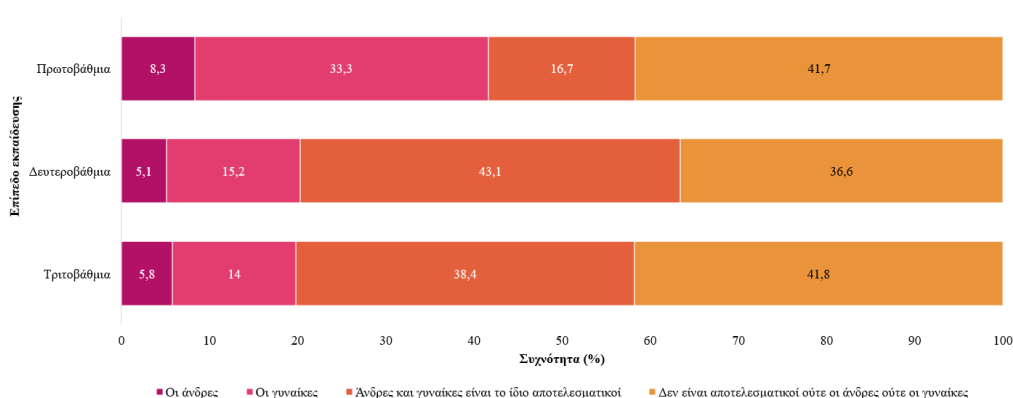
¹¹ Οι ελλείπουσες τιμές κυμάνθηκαν από 4,4% έως 9,9%.

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

Διάγραμμα 6. Ποιοι/-ες είναι πιο αποτελεσματικοί/-ές για την αντιμετώπιση των κρίσεων στη χώρα μας σύμφωνα με την ηλικία

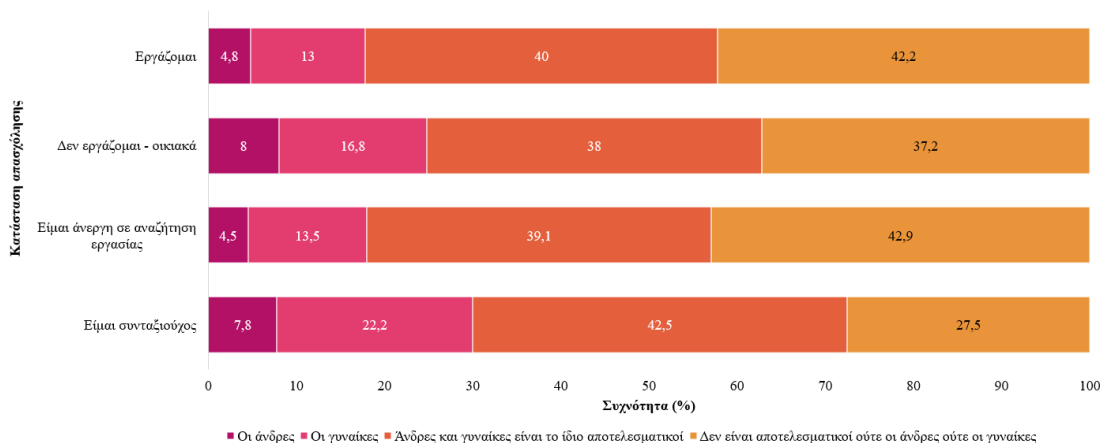
Με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης (Διάγραμμα 7), πάνω από το 1/3 των συμμετεχουσών, ανεξαρτήτως επιπέδου εκπαίδευσης, δηλώνει ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες πολιτικοί. Λίγο κάτω από τις μισές συμμετέχουσες που έχουν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση δηλώνουν ότι άνδρες και γυναίκες είναι εξίσου αποτελεσματικοί/-ές. Παράλληλα, 1/3 των συμμετεχουσών που έχουν ολοκληρώσει πρωτοβάθμια εκπαίδευση δηλώνουν ότι οι γυναίκες είναι περισσότερο αποτελεσματικές.

Διάγραμμα 7. Ποιοι/-ες είναι πιο αποτελεσματικοί/-ές για την αντιμετώπιση των κρίσεων στη χώρα μας σύμφωνα με το επίπεδο εκπαίδευσης

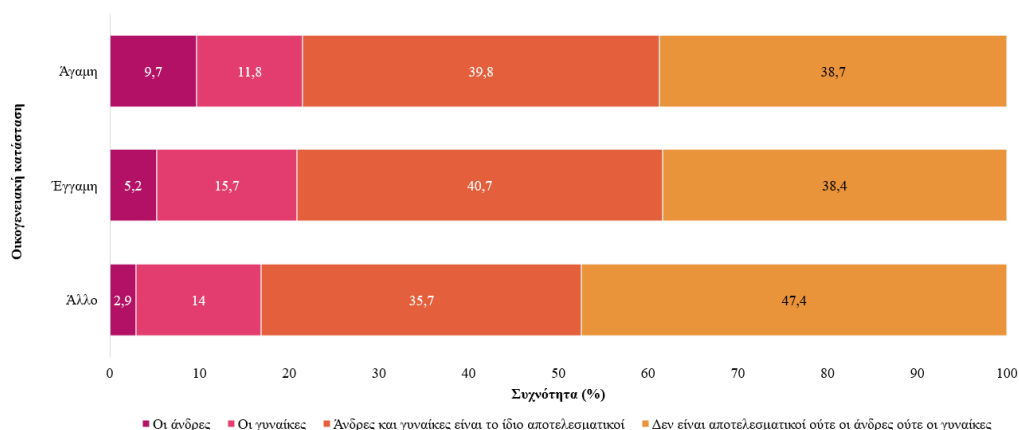
ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

Ως προς την κατάσταση απασχόλησης, τα ποσοστά των εργαζομένων και των ανέργων που δηλώνουν ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες είναι εξαιρετικά κοντά (Διάγραμμα 8).

Διάγραμμα 8. Ποιοι/-ες είναι πιο αποτελεσματικοί/-ές για την αντιμετώπιση των κρίσεων στη χώρα μας σύμφωνα με την κατάσταση απασχόλησης

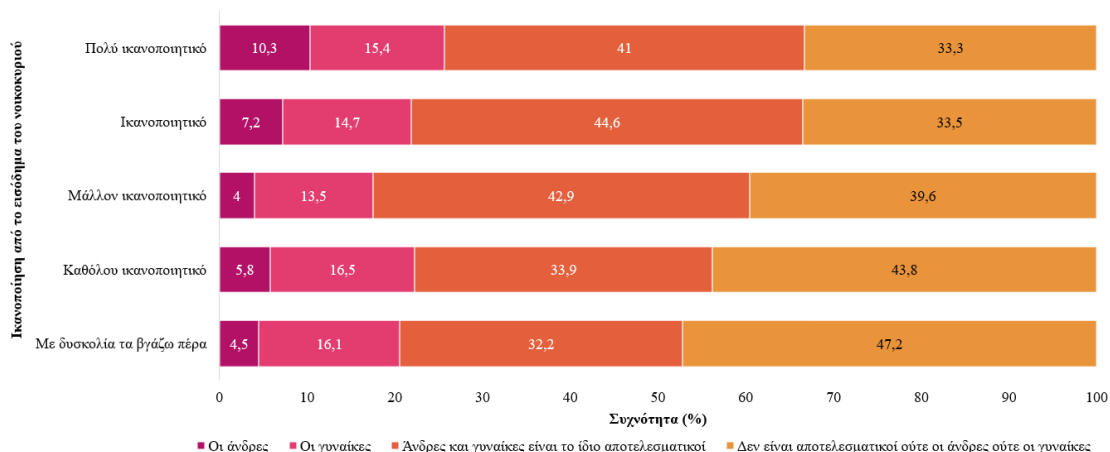
Με βάση την οικογενειακή κατάσταση, τα ποσοστά των έγγαμων και άγαμων που δηλώνουν ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες είναι όμοια (Διάγραμμα 9).

Διάγραμμα 9. Ποιοι/-ες είναι πιο αποτελεσματικοί/-ές για την αντιμετώπιση των κρίσεων στη χώρα μας σύμφωνα με την οικογενειακή κατάσταση

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

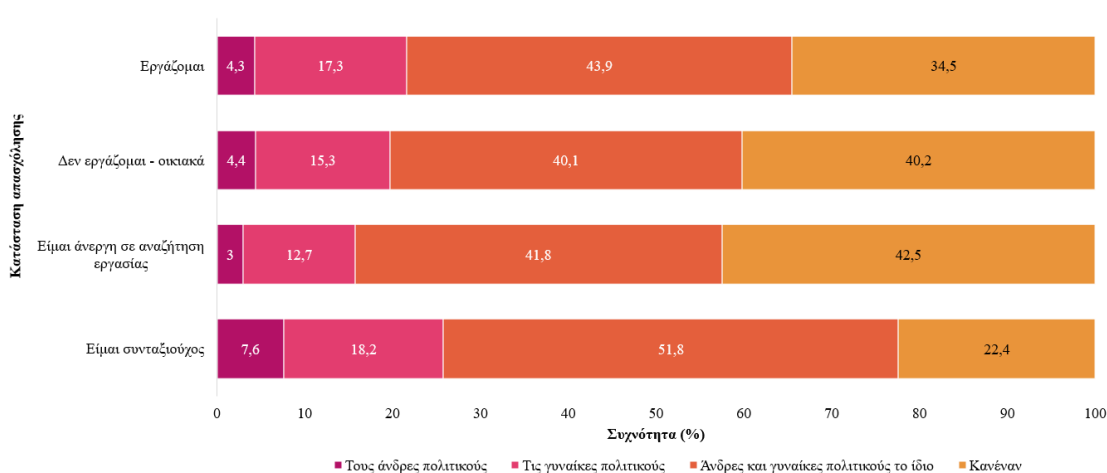
Σύμφωνα με το Διάγραμμα 10, όσο μειώνεται η ικανοποίηση από το εισόδημα του νοικοκυριού τόσο αυξάνεται το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες.

Διάγραμμα 10. Ποιοι/-ες είναι πιο αποτελεσματικοί/-ές για την αντιμετώπιση των κρίσεων στη χώρα μας σύμφωνα με την ικανοποίηση από το εισόδημα του νοικοκυριού

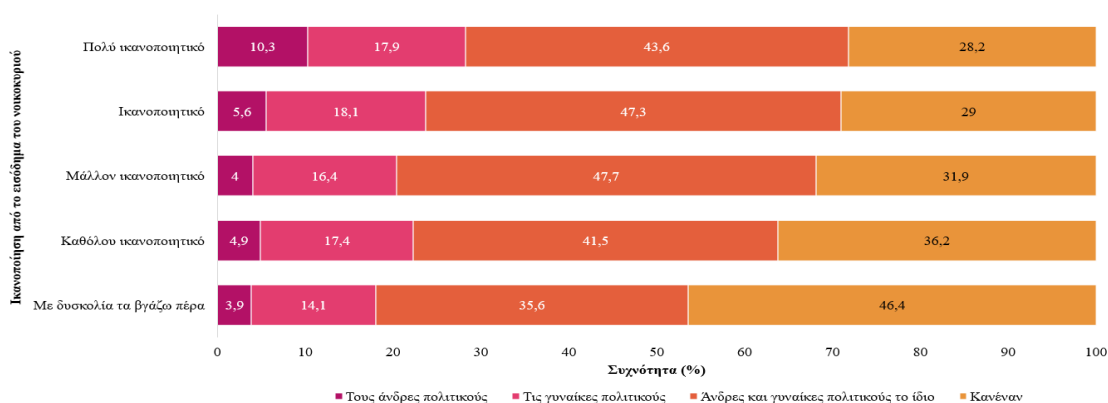
Η ερώτηση σχετικά με το ποιους/-ες εμπιστεύονται περισσότερο για τη διαχείριση κρίσεων (η πλειονότητα υποστήριξε ότι εμπιστεύεται άνδρες και γυναίκες πολιτικούς το ίδιο) διασταυρώθηκε με τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των συμμετεχουσών: Οι εργαζόμενες που δηλώνουν ότι εμπιστεύονται άνδρες και γυναίκες πολιτικούς το ίδιο παρουσιάζουν ελαφρώς υψηλότερο ποσοστό σε σχέση με τις άνεργες (Διάγραμμα 11).

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

Διάγραμμα 11. Ποιους/-ες εμπιστεύονται οι συμμετέχουσες περισσότερο για τη διαχείριση κρίσεων σύμφωνα με την κατάσταση απασχόλησης

Ως προς την ικανοποίηση από το εισόδημα του νοικοκυριού, συμμετέχουσες που δηλώνουν ότι το εισόδημα του νοικοκυριού είναι μάλλον ικανοποιητικό ή ικανοποιητικό εμφανίζουν υψηλότερο ποσοστό στην απάντηση ότι εμπιστεύονται εξίσου άνδρες και γυναίκες πολιτικούς (Διάγραμμα 12).

Διάγραμμα 12. Ποιους/-ες εμπιστεύονται οι συμμετέχουσες περισσότερο για τη διαχείριση κρίσεων σύμφωνα με την ικανοποίηση από το εισόδημα του νοικοκυριού

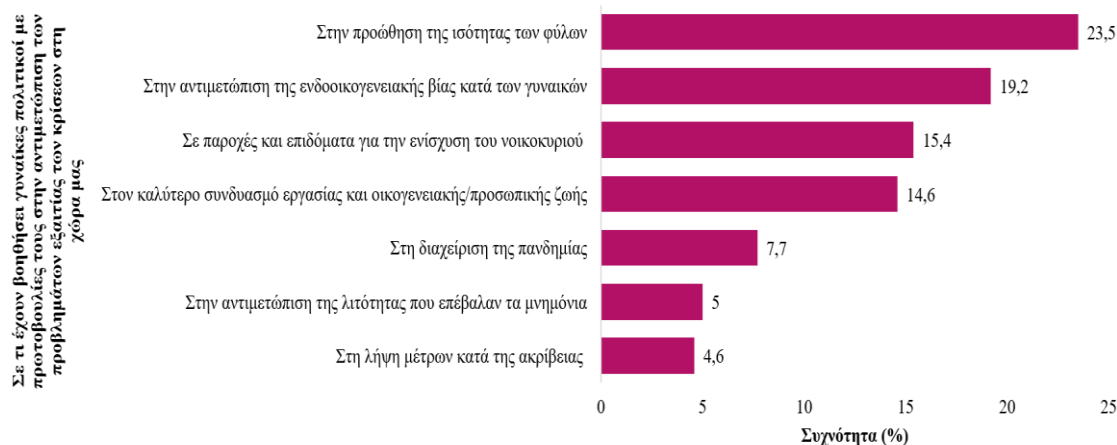
Συνοψίζοντας, τα εμπειρικά δεδομένα σχετικά με την ενότητα των γυναικών στην πολιτική υποδεικνύουν ότι η πλειονότητα (2/3 των αποκρινομένων) πιστεύει ότι οι γυναίκες

πολιτικοί δεν έχουν βοηθήσει με πρωτοβουλίες τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων εξαιτίας των κρίσεων στη χώρα μας. Εκείνες που πιστεύουν ότι έχουν βοηθήσει με πρωτοβουλίες τους, στην πλειονότητά τους αναφέρονται στην προώθηση της ισότητας των φύλων και στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών. Όσον αφορά την αποτελεσματικότητα, η πλειονότητα δήλωσε ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες πολιτικοί, σε ποσοστό πολύ κοντινό με όσες ανέφεραν ότι άνδρες και γυναίκες είναι το ίδιο αποτελεσματικοί/-ές. Παράλληλα, η πλειονότητα δήλωσε ότι εμπιστεύεται άνδρες και γυναίκες πολιτικούς το ίδιο στη διαχείριση των κρίσεων. Στις επιμέρους διασταυρώσεις των δεδομένων με τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων παρατηρείται συνάφεια με την ηλικία και την ικανοποίηση από το εισόδημα, με την κρίση τους για την αποτελεσματικότητα και την εμπιστοσύνη. Συγκεκριμένα, όσο αυξάνεται η ηλικία τόσο αυξάνεται το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες. Όσο μειώνεται η ικανοποίηση από το εισόδημα του νοικοκυριού τόσο αυξάνεται το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες (Διάγραμμα 10). Επίσης, ως προς την ικανοποίηση από το εισόδημα του νοικοκυριού, συμμετέχουσες που δηλώνουν ότι το εισόδημα του νοικοκυριού είναι μάλλον ικανοποιητικό ή ικανοποιητικό εμφανίζουν υψηλότερο ποσοστό στην απάντηση ότι εμπιστεύονται εξίσου άνδρες και γυναίκες πολιτικούς (Διάγραμμα 12). Η πλειονότητα των γυναικών συμφωνεί με το ότι θα ήταν πιο αποτελεσματική η διαχείριση της προώθησης της ισότητας των φύλων, της αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών και του καλύτερου συνδυασμού εργασίας και οικογενειακής/προσωπικής ζωής, αν είχαμε περισσότερες γυναίκες πολιτικούς στη Βουλή και την τοπική αυτοδιοίκηση. Η πλειονότητα ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί με το ότι θα ήταν πιο αποτελεσματική η αντιμετώπιση της πανδημίας, η αντιμετώπιση της λιτότητας λόγω των μνημονίων και η αντιμετώπιση της ακρίβειας/του αυξημένου κόστους ζωής. Τα υψηλότερα ποσοστά στα ζητήματα της ισότητας των φύλων και της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών βρίσκονται σε αντιστοιχία με τις απαντήσεις που συγκέντρωσαν τη μεγαλύτερη συχνότητα στην ερώτηση σχετικά με ζητήματα στα οποία έχουν βοηθήσει οι γυναίκες πολιτικοί με πρωτοβουλίες τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων εξαιτίας των κρίσεων στη χώρα μας.

3. ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΠΡΟΣΩΠΟ ΜΕ ΠΡΟΣΩΠΟ

Οι προσωπικές συνεντεύξεις (face to face) που έγιναν συμπληρωματικά προς την τηλεφωνική δειγματοληπτική έρευνα, αν και μεθοδολογικά δεν αφορούν το σύνολο του πληθυσμού της Ελλάδας, επιβεβαιώνουν τα ευρήματα της εμπειρικής δειγματοληπτικής εθνικής εμβέλειας έρευνας που πραγματοποιήθηκε.

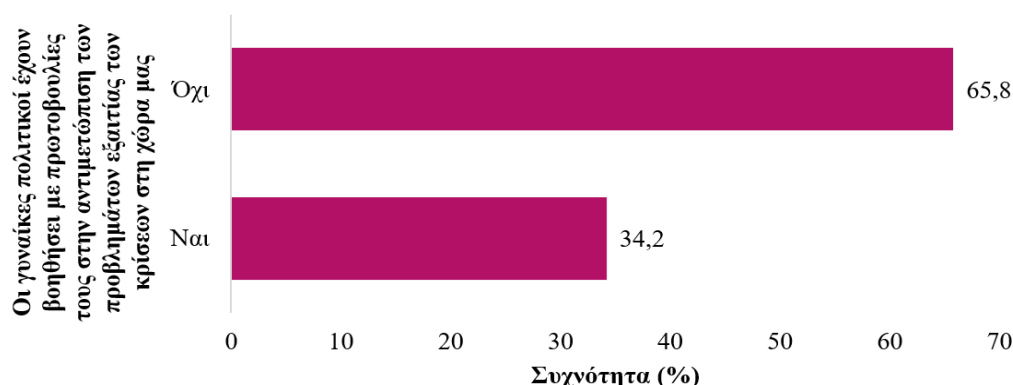
Η ενότητα «Γυναίκες στην πολιτική», σε αντιστοιχία με την προαναφερθείσα, ξεκινά με την ερώτηση σχετικά με το αν οι συμμετέχουσες πιστεύουν ότι οι γυναίκες πολιτικοί έχουν βοηθήσει με πρωτοβουλίες τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων εξαιτίας των κρίσεων στη χώρα μας. Και στις διά ζώσης συνεντεύξεις, τα 2/3 των αποκρινόμενων δήλωσαν ότι δεν έχουν βοηθήσει (Διάγραμμα 13).¹² Το υπόλοιπο 1/3, που δήλωσε ότι έχουν βοηθήσει, κλήθηκε να επιλέξει ανάμεσα σε προτάσεις πάνω σε ζητήματα στα οποία έχουν βοηθήσει. Δόθηκε η δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων, αλλά και κατηγορία ανοικτής συμπλήρωσης «άλλο». Οι περισσότερες αποκρινόμενες θεώρησαν ότι έχουν βοηθήσει στην προώθηση της ισότητας των φύλων (23,5%) και στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών (19,2%)¹³ (Διάγραμμα 14).

Διάγραμμα 13. Κατανομή συχνοτήτων σχετικά με το αν οι συμμετέχουσες πιστεύουν ότι οι γυναίκες πολιτικοί έχουν βοηθήσει με πρωτοβουλίες τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων εξαιτίας των κρίσεων στη χώρα μας

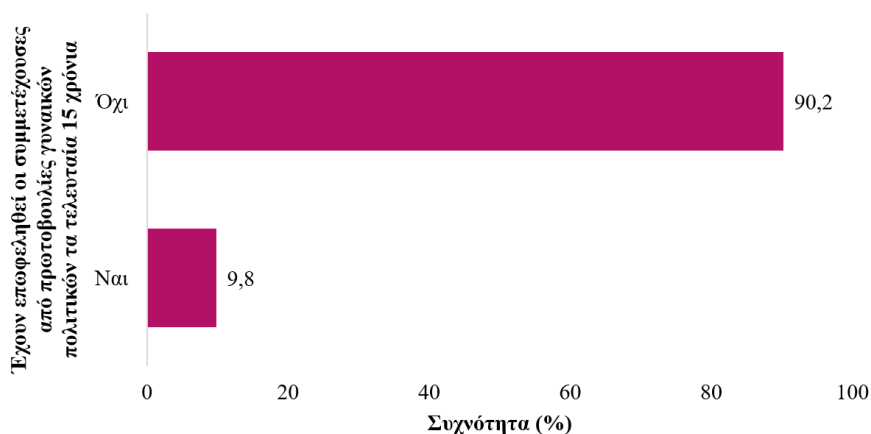
¹² Το ποσοστό των ελλειπουσών τιμών ήταν 22,3%.

¹³ Οι ελλείπουσες τιμές κυμάνθηκαν από 76,5% (στην προώθηση της ισότητας των φύλων) έως 95,4% (στη λήψη μέτρων κατά της ακρίβειας). Επίσης, η κατηγορία ανοικτής συμπλήρωσης «άλλο» συγκέντρωσε μόλις τέσσερις απαντήσεις (5,8%).

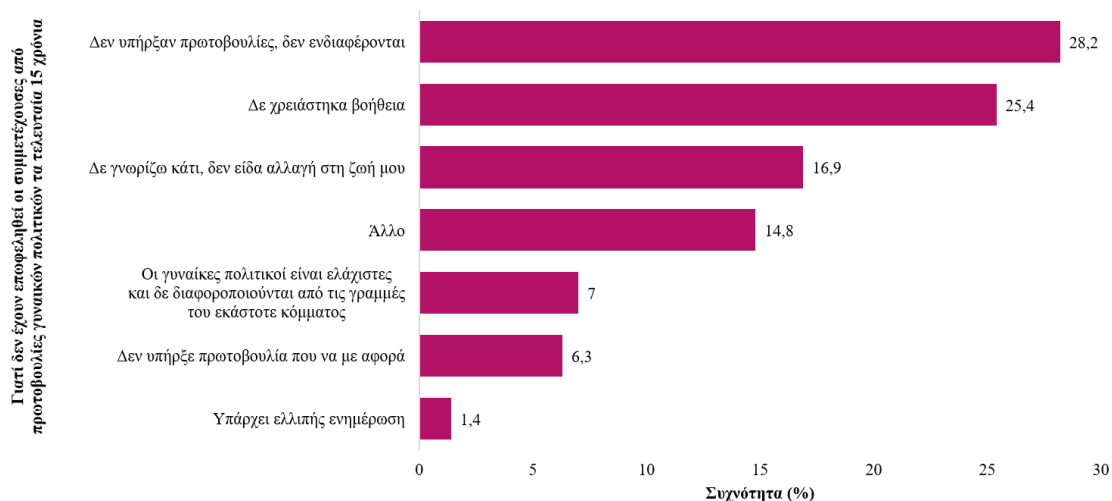
Διάγραμμα 14. Κατανομή συχνοτήτων σχετικά με ζητήματα στα οποία έχουν βοηθήσει οι γυναίκες πολιτικοί με πρωτοβουλίες τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων εξαιτίας των κρίσεων στη χώρα μας

Ακολούθησε ερώτηση (ναι/όχι) σχετικά με το αν οι ίδιες οι συμμετέχουσες έχουν επωφεληθεί από πρωτοβουλίες γυναικών πολιτικών τα τελευταία 15 χρόνια. Η συντριπτική πλειονότητα (90,2%) δήλωσε ότι δεν έχει επωφεληθεί (Διάγραμμα 15). Το ποσοστό των ελλειπουσών τιμών ήταν 10%. Όσες δήλωσαν ότι έχουν επωφεληθεί (23 περιπτώσεις) κλήθηκαν να επιλέξουν ανάμεσα σε προτάσεις πάνω σε ζητήματα στα οποία τους βοήθησαν. Δόθηκε και πάλι η δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων, αλλά και κατηγορία ανοικτής συμπλήρωσης «άλλο». Ενδεικτικά, οι προτάσεις που συγκέντρωσαν τις περισσότερες απαντήσεις ήταν η προώθηση της ισότητας των φύλων (13 περιπτώσεις), οι παροχές και τα επιδόματα για την ενίσχυση του νοικοκυριού (12 περιπτώσεις) και η αντιμετώπιση οικογενειακών ζητημάτων (10 περιπτώσεις). Όσες είπαν «όχι» κλήθηκαν να αιτιολογήσουν την απάντησή τους σε μια ερώτηση ανοικτού τύπου. Συγκεντρώθηκαν 142 απαντήσεις, οι οποίες ταξινομήθηκαν σε έξι γενικές κατηγορίες: 1) δεν υπήρξαν πρωτοβουλίες, δεν ενδιαφέρονται, 2) δεν χρειάστηκε βοήθεια, 3) δεν γνωρίζω κάτι, δεν είδα αλλαγή στη ζωή μου, 4) οι γυναίκες πολιτικοί είναι ελάχιστες και δεν διαφοροποιούνται από τις γραμμές του εκάστοτε κόμματος, 5) δεν υπήρξε πρωτοβουλία που να με αφορά, 6) υπάρχει ελλιπής ενημέρωση. Όποια απάντηση δεν μπορούσε να ενταχθεί σε καμία από αυτές τις κατηγορίες εντάχθηκε στην κατηγορία «άλλο».

Διάγραμμα 15. Κατανομή συχνοτήτων σχετικά με το αν οι συμμετέχουσες έχουν επωφεληθεί από πρωτοβουλίες γυναικών πολιτικών τα τελευταία 15 χρόνια

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 16, η πλειονότητα των συμμετεχουσών πιστεύει ότι δεν έχουν υπάρξει πρωτοβουλίες και ότι οι πολιτικοί δεν ενδιαφέρονται για τους πολίτες (28,2%). Η αμέσως επόμενη απάντηση σε συχνότητα ήταν ότι δεν έχουν επωφεληθεί γιατί δεν χρειάστηκαν βοήθεια (25,4%).¹⁴

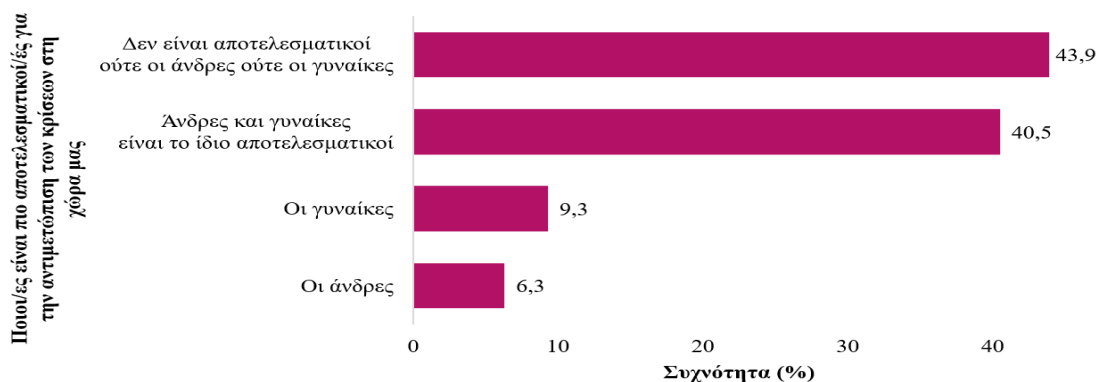

Διάγραμμα 16. Κατανομή συχνοτήτων των κατασκευασμένων κατηγοριών σχετικά με το γιατί δεν έχουν επωφεληθεί οι συμμετέχουσες από πρωτοβουλίες γυναικών πολιτικών τα τελευταία 15 χρόνια

¹⁴ Το ποσοστό των ελλειπουσών τιμών ήταν 26,5%.

Στην ερώτηση αν κατά τη γνώμη τους οι άνδρες ή οι γυναίκες πολιτικοί είναι πιο αποτελεσματικοί/-ές για την αντιμετώπιση των κρίσεων στη χώρα μας, η πλειονότητα των γυναικών του δείγματος (43,9%) δήλωσε ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες πολιτικοί (Διάγραμμα 17). Να σημειωθεί ότι η αμέσως επόμενη σε συχνότητα απάντηση (40,5%) ήταν ότι άνδρες και γυναίκες είναι το ίδιο αποτελεσματικοί/-ές.¹⁵

Οι αποκρινόμενες κλήθηκαν να αιτιολογήσουν την απάντησή τους σε μια ερώτηση ανοικτού τύπου. Συγκεντρώθηκαν 203 απαντήσεις, οι οποίες ταξινομήθηκαν σε επτά γενικές κατηγορίες: 1) η ικανότητα είναι θέμα χαρακτήρα και αντίληψης, δεν είναι θέμα φύλου, 2) οι πολιτικοί δεν ενδιαφέρονται για τους πολίτες αλλά για το συμφέρον τους, 3) δεν έχουν αντιμετωπιστεί οι κρίσεις, οι προσπάθειες είναι αποσπασματικές, 4) οι γυναίκες πολιτικοί είναι πιο δυναμικές και πιο ευαισθητοποιημένες κοινωνικά, 5) δεν έχω εμπιστοσύνη σε κανέναν/καμία πολιτικό, είναι αναποτελεσματικοί/-ές, 6) οι άνδρες πολιτικοί είναι περισσότεροι κι έχουν περισσότερη εμπειρία και πειθώ, 7) στις γυναίκες πολιτικούς δίνονται λιγότερες ευκαιρίες να αναδειχθούν. Όποια απάντηση δεν μπορούσε να ενταχθεί σε καμία από αυτές τις κατηγορίες εντάχθηκε στην κατηγορία «άλλο».

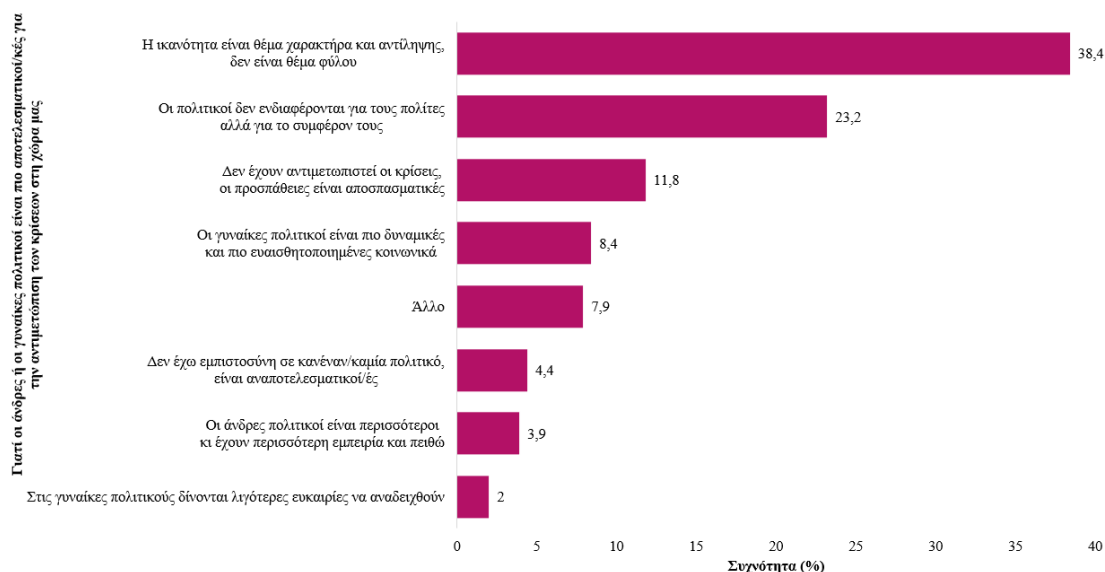

Διάγραμμα 17. Κατανομή συχνοτήτων σχετικά με το ποιοι/-ες είναι πιο αποτελεσματικοί/-ές για την αντιμετώπιση των κρίσεων στη χώρα μας

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 18, η πλειονότητα των συμμετεχουσών δήλωσε ότι η ικανότητα είναι θέμα χαρακτήρα και αντίληψης και δεν

¹⁵ Το ποσοστό ελλειπουσών τιμών ήταν 8,8%.

παίζει ρόλο το φύλο (38,4%). Η αμέσως επόμενη απάντηση σε συχνότητα ήταν ότι οι πολιτικοί δεν ενδιαφέρονται για τους πολίτες, αλλά για το συμφέρον τους (23,2%).¹⁶

Διάγραμμα 18. Κατανομή συχνότητων των κατασκευασμένων κατηγοριών σχετικά με το γιατί οι άνδρες ή οι γυναίκες πολιτικοί είναι πιο αποτελεσματικοί/-ές για την αντιμετώπιση των κρίσεων στη χώρα μας

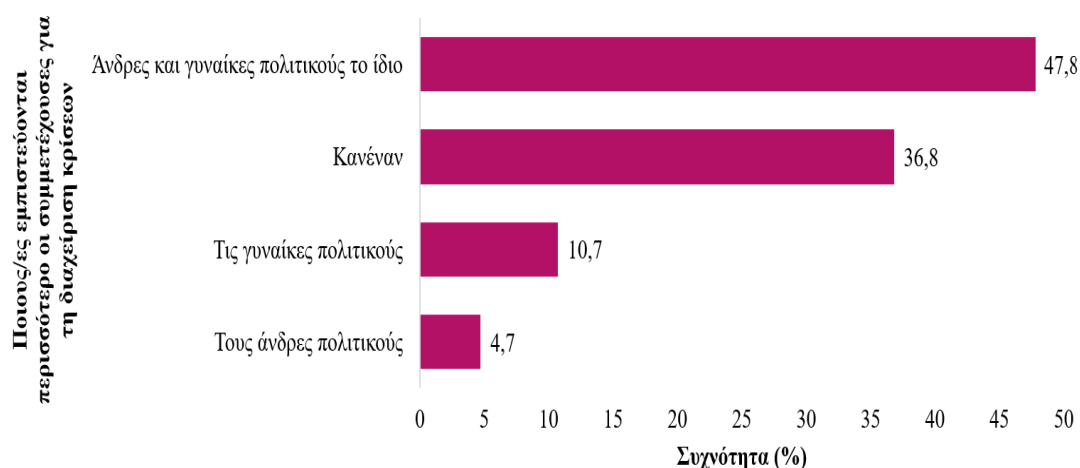
Στην ερώτηση σχετικά με το ποιους/-ες εμπιστεύονται περισσότερο για τη διαχείριση κρίσεων, η πλειονότητα (47,8%) υποστήριξε ότι εμπιστεύεται άνδρες και γυναίκες πολιτικούς το ίδιο (Διάγραμμα 19). Αντίστοιχα με την προηγούμενη ερώτηση, η αμέσως επόμενη σε συχνότητα απάντηση (36,8%) ήταν ότι δεν εμπιστεύονται κανέναν για τη διαχείριση κρίσεων.¹⁷

Οι αποκρινόμενες κλήθηκαν να αιτιολογήσουν την απάντησή τους σε μια ερώτηση ανοικτού τύπου. Συγκεντρώθηκαν 208 απαντήσεις, οι οποίες ταξινομήθηκαν σε επτά γενικές κατηγορίες: 1) η πολιτική είναι θέμα ικανότητας, δεν είναι θέμα φύλου, 2) οι πολιτικοί δεν ενδιαφέρονται για το κοινό καλό αλλά για το συμφέρον τους, 3) δεν έχω εμπιστοσύνη σε κανέναν/καμία πολιτικό, είναι αναποτελεσματικοί/-ές, 4) οι γυναίκες πολιτικοί είναι πιο αποτελεσματικές και πιο ευαισθητοποιημένες κοινωνικά, 5) οι άνδρες πολιτικοί έχουν περισσότερη εμπειρία, είναι πιο ευέλικτοι και πιο ψύχραιμοι, 6) η κοινή προσπάθεια είναι καλύτερη για τους πολίτες, 7) στις γυναίκες πολιτικούς δίνονται λιγότερες ευκαιρίες να επιδείξουν έργο. Όποια απάντηση δεν μπορούσε να ενταχθεί σε καμία από αυτές τις κατηγορίες εντάχθηκε στην κατηγορία «άλλο».

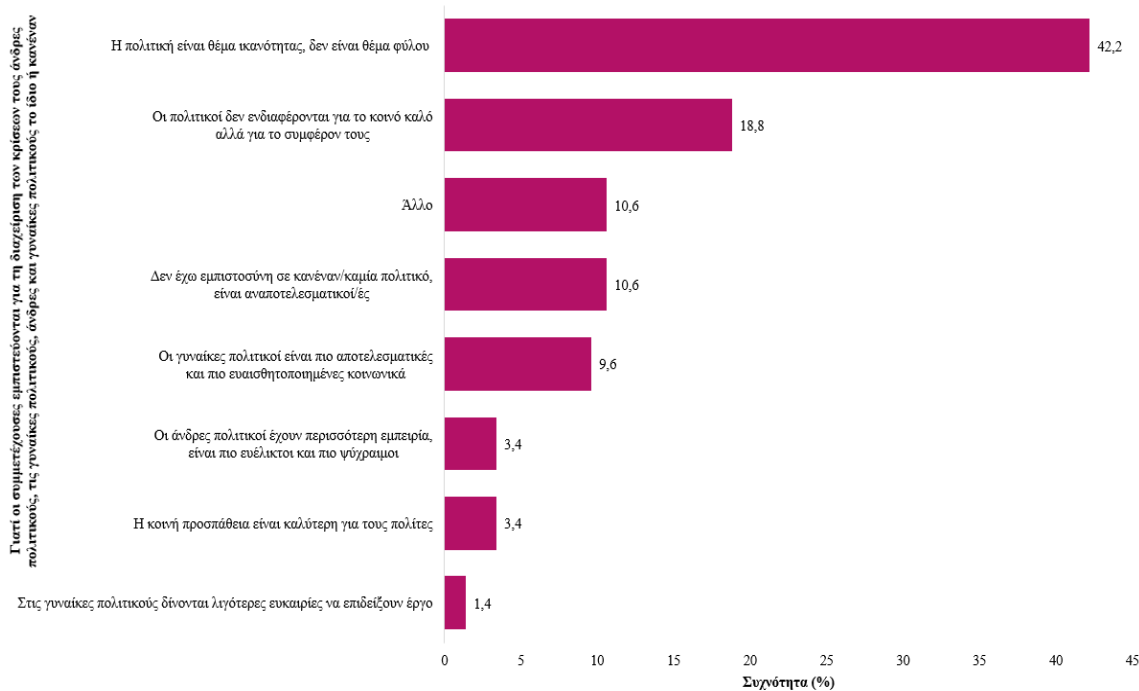
¹⁶ Το ποσοστό των ελλειπουσών τιμών ήταν 21,9%.

¹⁷ Το ποσοστό ελλειπουσών τιμών ήταν 2,7%.

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

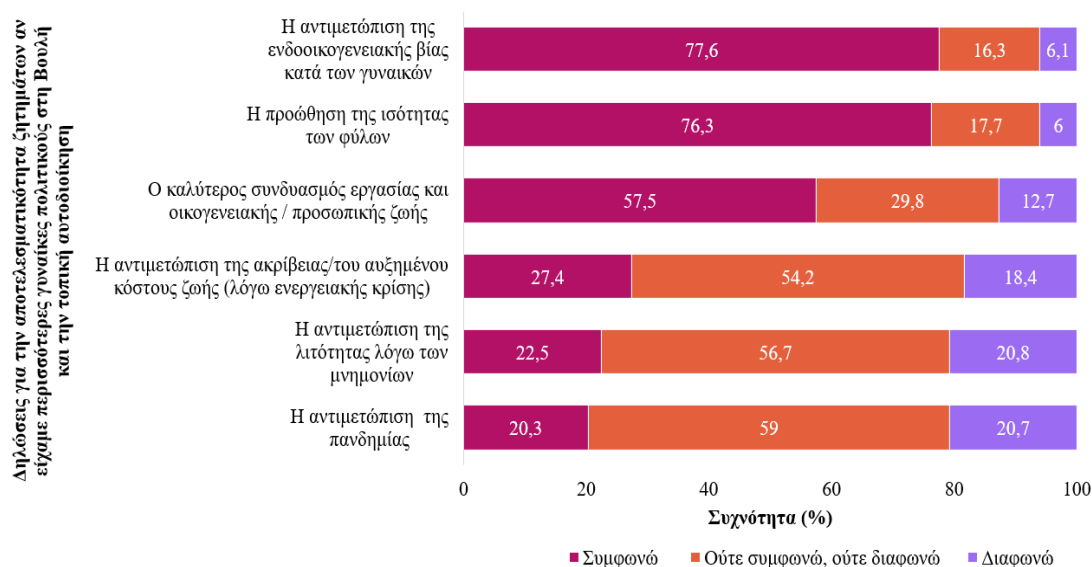
Διάγραμμα 19. Κατανομή συχνοτήτων σχετικά με το ποιους/-ες εμπιστεύονται οι συμμετέχουσες περισσότερο για τη διαχείριση κρίσεων

Διάγραμμα 20. Κατανομή συχνοτήτων των κατασκευασμένων κατηγοριών σχετικά με το γιατί οι συμμετέχουσες εμπιστεύονται για τη διαχείριση των κρίσεων τους άνδρες πολιτικούς, τις γυναίκες πολιτικούς, άνδρες και γυναίκες πολιτικούς το ίδιο ή κανέναν

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 20, η απάντηση που συγκέντρωσε τη μεγαλύτερη συχνότητα με διαφορά ήταν ότι η πολιτική είναι θέμα ικανότητας και όχι φύλου (42,2%).¹⁸

Ακολούθησε μια σειρά από ερωτήσεις συμφωνίας ή διαφωνίας σχετικά με ζητήματα που η διαχείρισή τους θα ήταν πιο αποτελεσματική αν είχαμε περισσότερες γυναίκες πολιτικούς στη Βουλή και την τοπική αυτοδιοίκηση. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 21, η πλειονότητα των γυναικών συμφωνεί με το ότι θα ήταν πιο αποτελεσματική η αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών (77,6%), η προώθηση της ισότητας των φύλων (76,3%) και ο καλύτερος συνδυασμός εργασίας και οικογενειακής / προσωπικής ζωής (57,5%). Η πλειονότητα ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί με το ότι θα ήταν πιο αποτελεσματική η αντιμετώπιση της πανδημίας (59%), η αντιμετώπιση της λιτότητας λόγω των μνημονίων (56,7%) και η αντιμετώπιση της ακρίβειας/του αυξημένου κόστους ζωής (54,2%).¹⁹

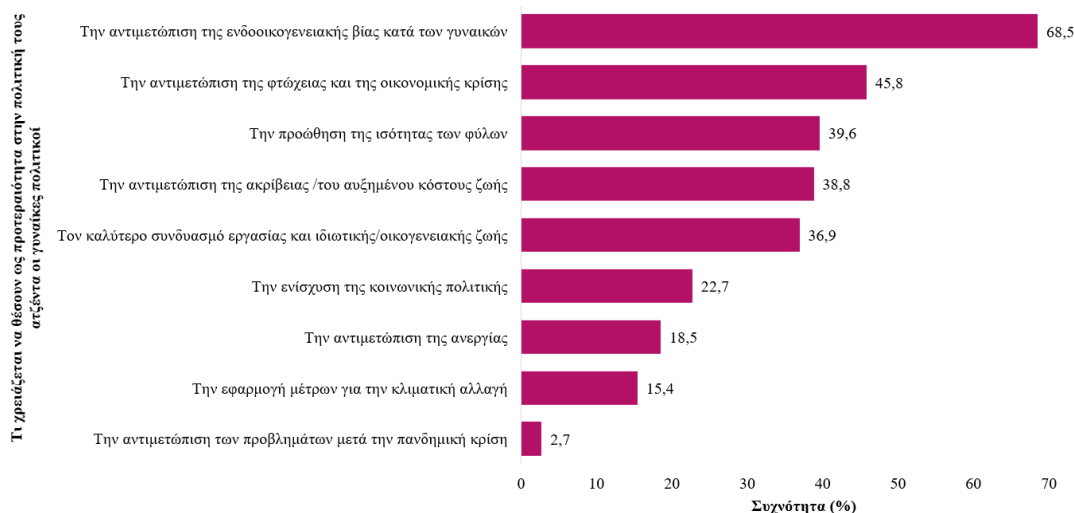
Διάγραμμα 21. Κατανομή συχνοτήτων των δηλώσεων για την αποτελεσματικότητα ζητημάτων αν είχαμε περισσότερες γυναίκες πολιτικούς στη Βουλή και την τοπική αυτοδιοίκηση

Η τελευταία ενότητα ολοκληρώνεται με μια ερώτηση σχετικά με το τι χρειάζεται να θέσουν ως προτεραιότητα στην πολιτική τους ατζέντα οι γυναίκες πολιτικοί. Δόθηκε η δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων (έως τρεις απαντήσεις) αλλά και κατηγορία ανοικτής

¹⁸ Το ποσοστό των ελλειπουσών τιμών ήταν 20%.

¹⁹ Οι ελλείπουσες τιμές κυμάνθηκαν από 4,5% έως 10,2%.

συμπλήρωσης «άλλο». Οι περισσότερες αποκρινόμενες δήλωσαν (Διάγραμμα 22) ότι χρειάζεται να τεθεί ως προτεραιότητα κυρίως η αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών (68,5%).²⁰

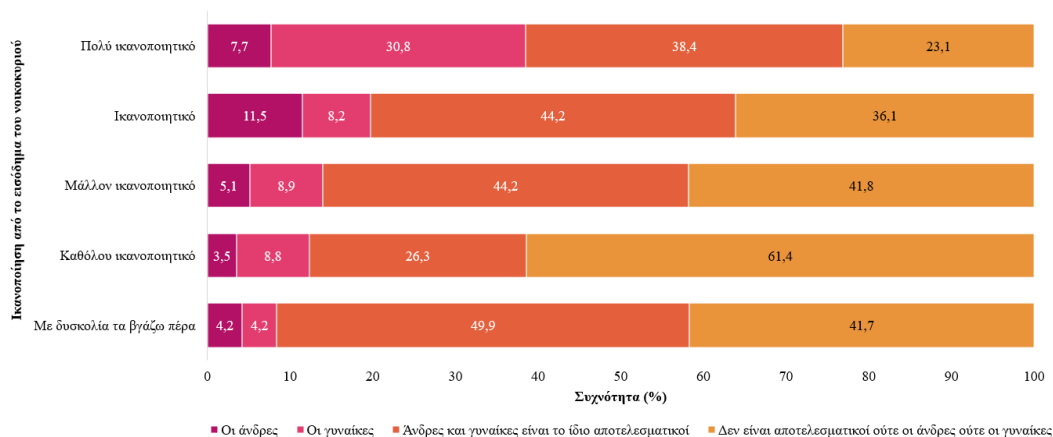

Διάγραμμα 22. Κατανομή συχνοτήτων σχετικά με το τι χρειάζεται να θέσουν ως προτεραιότητα στην πολιτική τους ατζέντα οι γυναίκες πολιτικοί

Στη συνέχεια, η ερώτηση του κατά πόσο οι άνδρες ή οι γυναίκες πολιτικοί είναι πιο αποτελεσματικοί/-ές για την αντιμετώπιση των κρίσεων στη χώρα μας (το μεγαλύτερο ποσοστό συγκέντρωσε η απάντηση ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες πολιτικοί) διασταυρώθηκε με τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των συμμετεχουσών: Σύμφωνα με το Διάγραμμα 23, όσο μειώνεται η ικανοποίηση από το εισόδημα του νοικοκυριού, τόσο αυξάνεται το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες.

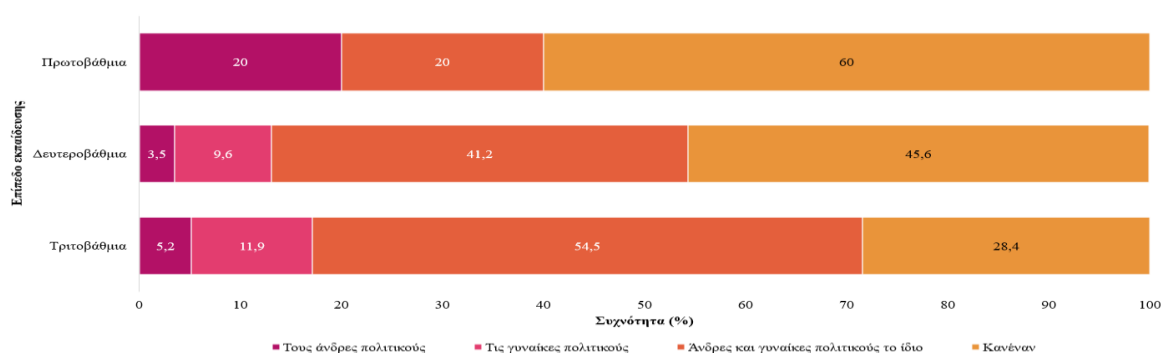
²⁰ Οι ελλείπουσες τιμές κυμάνθηκαν από 31,5% (την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών) έως 97,3% (την αντιμετώπιση των προβλημάτων μετά την πανδημική κρίση). Επίσης, η κατηγορία ανοικτής συμπλήρωσης «άλλο» συγκέντρωσε μόλις οκτώ απαντήσεις (3,1%).

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

Διάγραμμα 23. Ποιοι/-ες είναι πιο αποτελεσματικοί/-ές για την αντιμετώπιση των κρίσεων στη χώρα μας σύμφωνα με την ικανοποίηση από το εισόδημα του νοικοκυριού

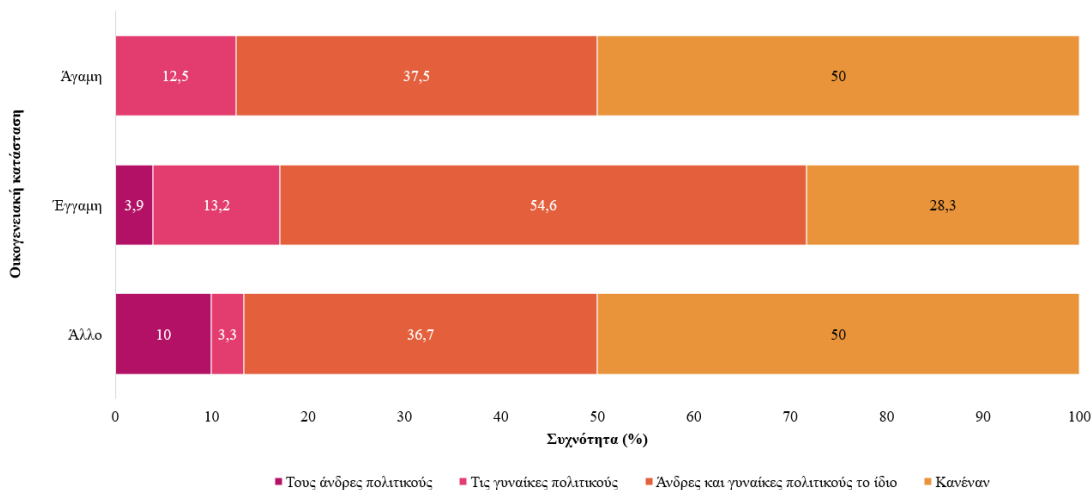
Η ερώτηση σχετικά με το ποιους/-ες εμπιστεύονται περισσότερο για τη διαχείριση κρίσεων (η πλειονότητα δήλωσε ότι εμπιστεύεται άνδρες και γυναίκες πολιτικούς το ίδιο) διασταυρώθηκε με τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των συμμετεχουσών: Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, όσο ανεβαίνει το επίπεδο εκπαίδευσης, τόσο αυξάνεται το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι εμπιστεύονται άνδρες και γυναίκες πολιτικούς το ίδιο (Διάγραμμα 24).

Διάγραμμα 24. Ποιους/-ες εμπιστεύονται οι συμμετέχουσες περισσότερο για τη διαχείριση κρίσεων σύμφωνα με το επίπεδο εκπαίδευσης

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

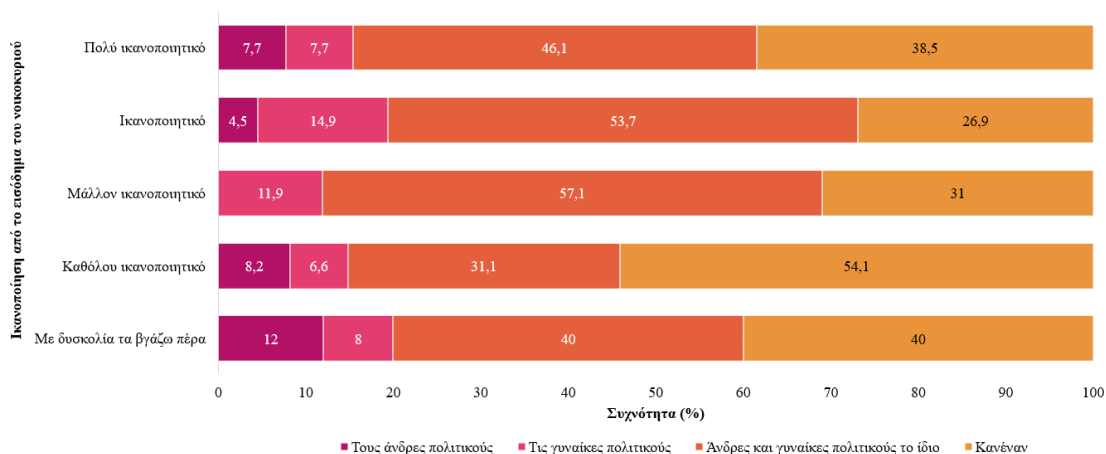
Ως προς την οικογενειακή κατάσταση, οι έγγαμες εμφανίζουν το υψηλότερο ποσοστό ανάμεσα σε εκείνες που δηλώνουν ότι εμπιστεύονται εξίσου άνδρες και γυναίκες πολιτικούς (Διάγραμμα 25).

Διάγραμμα 25. Ποιους/-ες εμπιστεύονται οι συμμετέχουσες περισσότερο για τη διαχείριση κρίσεων σύμφωνα με την οικογενειακή κατάσταση

Ως προς την ικανοποίηση από το εισόδημα του νοικοκυριού, συμμετέχουσες που δηλώνουν ότι το εισόδημα του νοικοκυριού είναι μάλλον ικανοποιητικό εμφανίζουν υψηλότερο ποσοστό στην απάντηση ότι εμπιστεύονται εξίσου άνδρες και γυναίκες πολιτικούς (Διάγραμμα 26).

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ

Διάγραμμα 26. Ποιους/-ες εμπιστεύονται οι συμμετέχουσες περισσότερο για τη διαχείριση κρίσεων σύμφωνα με την ικανοποίηση από το εισόδημα του νοικοκυριού

Συνοψίζοντας, και στα ευρήματα των προσωπικών συνεντεύξεων, τα 2/3 των αποκρινομένων δήλωσαν ότι οι γυναίκες πολιτικοί δεν έχουν βοηθήσει με πρωτοβουλίες τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων εξαιτίας των κρίσεων στη χώρα μας. Η πλειονότητα εκείνων που πιστεύουν ότι έχουν βοηθήσει με πρωτοβουλίες τους αναφέρονται κυρίως στην προώθηση της ισότητας των φύλων και στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών. Η συντριπτική πλειονότητα υποστήριξε ότι δεν έχει επωφεληθεί από πρωτοβουλίες γυναικών πολιτικών τα τελευταία 15 χρόνια, γεγονός που το στηρίζει κυρίως στο ότι δεν υπήρξαν πρωτοβουλίες καθώς δεν ενδιαφέρονται, και στο ότι οι ίδιες οι συμμετέχουσες δεν χρειάστηκαν βοήθεια. Από τις λίγες περιπτώσεις που δήλωσαν ότι έχουν επωφεληθεί από πρωτοβουλίες, βοηθήθηκαν κυρίως στην προώθηση της ισότητας των φύλων, σε παροχές και επιδόματα για την ενίσχυση του νοικοκυριού και στην αντιμετώπιση ζητημάτων οικογένειας. Επιπλέον, η πλειονότητα ανέφερε ότι δεν είναι αποτελεσματικοί/-ές ούτε οι άνδρες ούτε οι γυναίκες πολιτικοί, σε ποσοστό πολύ κοντινό με όσες δήλωσαν ότι άνδρες και γυναίκες είναι το ίδιο αποτελεσματικοί/-ές. Στην αιτιολόγηση της απάντησής τους, η πλειονότητα των αποκρινομένων υποστήριξε ότι η ικανότητα είναι θέμα χαρακτήρα και αντίληψης και δεν παίζει ρόλο το φύλο. Παράλληλα, δήλωσε ότι εμπιστεύεται άνδρες και γυναίκες πολιτικούς το ίδιο στη διαχείριση των κρίσεων. Στην αιτιολόγηση της απάντησής τους, η πλειονότητα των αποκρινομένων έδωσε αντίστοιχη απάντηση με την αιτιολόγηση στην προηγούμενη ερώτηση, ότι η πολιτική είναι θέμα

ικανότητας και όχι θέμα φύλου. Επίσης, οι περισσότερες γυναίκες συμφωνούν με το ότι θα ήταν πιο αποτελεσματική η διαχείριση της αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών, της προώθησης της ισότητας των φύλων και του καλύτερου συνδυασμού εργασίας και οικογενειακής/προσωπικής ζωής, αν είχαμε περισσότερες γυναίκες πολιτικούς στη Βουλή και την τοπική αυτοδιοίκηση. Η πλειονότητα ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί με το ότι θα ήταν πιο αποτελεσματική η αντιμετώπιση της πανδημίας, η αντιμετώπιση της λιτότητας λόγω των μνημονίων και η αντιμετώπιση της ακρίβειας/του αυξημένου κόστους ζωής. Όπως και στις τηλεφωνικές συνεντεύξεις, τα υψηλότερα ποσοστά στα ζητήματα της ισότητας των φύλων και της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών βρίσκονται σε αντιστοιχία με τις απαντήσεις που συγκέντρωσαν τη μεγαλύτερη συχνότητα στην ερώτηση σχετικά με ζητήματα στα οποία έχουν βοηθήσει οι γυναίκες πολιτικοί με πρωτοβουλίες τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων εξαιτίας των κρίσεων στη χώρα μας. Τέλος, η πλειονότητα των συμμετεχουσών θεωρεί ότι η αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών χρειάζεται να τεθεί ως προτεραιότητα στην πολιτική ατζέντα των γυναικών πολιτικών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Βουγιούκα, Α. & Παπαγιαννοπούλου, Μ. (2019). *Εκλέγειν και εκλέγεσθαι: Διερεύνηση και καταγραφή στάσεων, αντιλήψεων και πεποιθήσεων για θέματα συμμετοχής και εκπροσώπησης των γυναικών σε δομές λήψης πολιτικών αποφάσεων*. Αθήνα: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας/ΚΕΘΙ.
https://www.kethi.gr/sites/default/files/wpcontent/uploads/2019/09/%CE%A4%CE%95%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%97_%CE%95%CE%9D%CE%99%CE%91%CE%99%CE%91-%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97-%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%A5%CE%9D%CE%A9%CE%9D_FINAL_EDIT-ED-3.pdf
- Παντελίδου-Μαλούτα, Μ. (2014). *Φύλο-κοινωνία-πολιτική. 1η θεματική ενότητα εκπαιδευτικού υλικού*. Αθήνα: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας/ΚΕΘΙ.
- Παντελίδου-Μαλούτα, Μ. (2012). *Πολιτική συμπεριφορά. Θεωρία, έρευνα και ελληνική πολιτική*. Αθήνα: Σαββάλας.

Ξενόγλωσση

- European Parliament (2023). *Women in politics in the EU. State of play*. EPRS | European Parliamentary Research Service.
- Kakepaki, M. (2022). *Women in Governance*. Athens: National Centre for Social Research (EKKE).
- Kakepaki, M., Kountouri, F., Verzichelli, L., & Coller, X. (2018). The Sociopolitical Profile of Parliamentary Representatives in Greece, Italy and Spain Before and After the – Eurocrisis: A Comparative Empirical Assessment. In G. Cordero & X. Coller (eds), *Democratizing Candidate Selection: New Methods, Old Receipts?* (σελ. 175-200). Springer International Publishing.
- OECD (2023), *SIGI 2023 Global Report: Gender Equality in Times of Crisis*, Social Institutions and Gender Index, Paris: OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/4607b7c7-en>.
- United Nations Women (UN) (2024). Why so few women are in political leadership, and five actions to boost women's political participation, 10/9/2024.
<https://www.unwomen.org/en/news-stories/explainer/2024/09/five-actions-to-boost-womens-political-participation>.

GENDER IN CRISES

ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

